Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
HENRIK SAUGMANDSGAARD ØE
prednesené 11. júla 2019[1]

**Spojené veci C-370/17 a C-37/18**

**Caisse de retraite du personnel navigant professionnel de l'aéronautique civile (CRPNPAC)**
**proti**
**Vueling Airlines SA**
[návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Tribunal de grande instance de Bobigny (Vyšší súd Bobigny, Francúzsko)]
**a**
**Vueling Airlines SA**
**proti**
**Jean-Lucovi Poignantovi**

[návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Cour de cassation, chambre sociale (Kasačný súd, komora pre sociálne veci, Francúzsko)]

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Migrujúci pracovníci – Sociálne zabezpečenie – Uplatniteľné právne predpisy – Nariadenie (EHS) č. 1408/71 – Vyslanie pracovníkov – Článok 14 ods. 1 písm. a) – Neuplatniteľnosť na palubný personál leteckých spoločností, ktoré prevádzkujú medzinárodnú prepravu cestujúcich – Článok 14 ods. 2 písm. a) bod i) – Pracovníci zamestnaní pobočkou alebo stálym zastúpením, ktoré má letecká spoločnosť na území iného členského štátu, než je členský štát, v ktorom má sídlo – Potvrdenie E 101 – Záväznosť – Potvrdenie získané alebo použité podvodom – Žaloba o náhradu škody proti zamestnávateľovi, ktorý sa dopustil podvodu – Právomoc súdu hostiteľského členského štátu konštatovať podvod a nezohľadniť potvrdenie – Právna sila rozhodnutej veci, ktorú má rozhodnutie vydané v trestnom konaní vo vzťahu k civilnému konaniu – Zákaz, aby civilný súd nezohľadnil rozhodnutie vydané v trestnom konaní, ktoré sa týka toho istého skutkového stavu, aj keď toto rozhodnutie odporuje právu Únie – Nezlučiteľnosť s právom Únie"

1 Jazyk prednesu: francúzština.

## I. Úvod

1. Potvrdenie E 101 [2] je dokument vydaný príslušnou inštitúciou členského štátu na základe daného ustanovenia nariadenia (EHS) č. 1408/71 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov, samostatne zárobkovo činné osoby a ich rodinných príslušníkov, ktorí sa pohybujú v rámci Spoločenstva [3], a v súlade s nariadením (EHS) č. 574/72, ktorým sa stanovuje postup pri vykonávaní uvedeného nariadenia [4]. Toto potvrdenie osvedčuje, že pracovník, ktorý sa pohybuje v rámci Európskej únie, je poistený v systéme sociálneho zabezpečenia tohto členského štátu.

2. Podľa dlhodobo ustálenej judikatúry Súdneho dvora je také potvrdenie, pokiaľ ho inštitúcia, ktorá ho vydala, nezrušila ani nevyhlásila za neplatné, záväzné vo vnútroštátnom právnom poriadku členského štátu, do ktorého sa dotknutý pracovník premiestni na účely výkonu svojej činnosti, a z tohto dôvodu je záväzné pre inštitúcie tohto štátu. Tieto inštitúcie najmä nemôžu poistiť dotknutého pracovníka vo svojom systéme sociálneho zabezpečenia. Súd toho istého štátu tiež nie je oprávnený overiť platnosť potvrdenia E 101 vzhľadom na skutočnosti, na základe ktorých bolo toto potvrdenie vydané. Prípadné pochybnosti o platnosti alebo správnosti takého potvrdenia treba vyriešiť prostredníctvom postupu dialógu medzi inštitúciami dotknutých členských štátov, ktorého fázy vymedzil Súdny dvor vo svojich rozsudkoch, ktoré následne kodifikoval normotvorca Únie.

3. Tejto judikatúre sa venovala v odbornej literatúre veľká pozornosť. Podľa niektorých táto judikatúra poskytuje poľutovaniahodnú ochranu podnikom, ktoré sa usilujú obísť uplatniteľné pravidlá sociálneho zabezpečenia, a to s pomocou inštitúcií, ktoré príliš ľahko vydajú potvrdenie E 101. Podľa iných je vrcholným vyjadrením nevyhnutnej spolupráce medzi členskými štátmi pri uplatňovaní koordinačných nariadení.

4. Vo Francúzsku spory vo veci samej prehĺbili priepasť medzi týmito dvoma názormi. V roku 2012 bola spoločnosť Vueling Airlines SA (ďalej len „Vueling“) odsúdená v trestnom konaní za to, že na letisku Paris-Charles-de-Gaulle v Roissy (Francúzsko) zamestnávala palubný personál bez toho, aby ho poistila vo francúzskom systéme sociálneho zabezpečenia. Tento personál bol poistený v španielskom systéme sociálneho zabezpečenia a preradený do režimu vyslania pracovníkov. Vueling získala od španielskej príslušnej inštitúcie potvrdenia E 101, ktoré osvedčovali túto skutočnosť, no francúzsky trestný súd ich nezohľadnil.

5. Prejednávané návrhy na začatie prejudiciálneho konania nadväzujú na toto odsudzujúce rozhodnutie. Podali ich Tribunal de grande instance de Bobigny (Vyšší súd Bobigny, Francúzsko) a Cour de cassation, chambre sociale (Kasačný súd, komora pre sociálne veci, Francúzsko) v konaniach o žalobách o náhradu škody týkajúcich sa toho istého skutkového stavu, ktorých účastníkmi sú na jednej strane jednak Caisse de retraite du personnel navigant professionnel de l'aéronautique civile (Dôchodková poisťovňa palubného personálu civilnej leteckej dopravy, ďalej len CRPNPAC) a jednak pán Jean-Luc Poignant a na druhej strane Vueling, vo veci škody, ktorá údajne vznikla CRPNPAC a pánovi Jean-Lucovi Poignantovi z dôvodu, že nebol poistený v systéme sociálneho zabezpečenia vo Francúzsku. Otázka záväznosti potvrdení E 101 získaných touto spoločnosťou je kľúčová pre rozhodnutie o týchto žalobách.

2 Potvrdenie E 101, nazvané „potvrdenie o uplatniteľnej legislatíve“, je vzorové tlačivo vypracované Správnou komisiou pre sociálne zabezpečenie migrujúcich pracovníkov (ďalej len „správna komisia“). Pozri rozhodnutie správnej komisie č. 202 zo 17. marca 2005 o vzorových tlačivách potrebných na uplatňovanie nariadení Rady (EHS) č. 1408/71 a (EHS) č. 574/72 (E 001, E 101, E 102, E 103, E 104, E 106, E 107, E 108, E 109, E 112, E 115, E 116, E 117, E 118, E 120, E 121, E 123, E 124, E 125, E 126 a E 127) (Ú. v. EÚ L 77, 2006, s. 1). Neskôr sa z tohto potvrdenia stal prenosný dokument A1. Vzhľadom na dátum skutkových okolností sporov vo veci samej budem v týchto návrhoch používať názov potvrdenie E 101.

3 Nariadenie Rady zo 14. júna 1971, v znení zmenenom a aktualizovanom nariadením Rady (ES) č. 118/97 z 2. decembra 1996 (Ú. v. ES L 28, 1997, s. 1; Mim. vyd. 05/003, s. 3), zmenené nariadením Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1992/2006 z 18. decembra 2006 (Ú. v. EÚ L 392, 2006, s. 1) (ďalej len „nariadenie č. 1408/71“).

4 Nariadenie Rady z 21. marca 1972, ktorým sa stanovuje postup pri vykonávaní nariadenia č. 1408/71, v znení zmenenom a aktualizovanom nariadením č. 118/97, zmenené nariadením Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 647/2005 z 13. apríla 2005 (ďalej len „vykonávacie nariadenie č. 574/72“).

6. Na základe troch z otázok položených vnútroštátnymi súdmi má teda Súdny dvor spresniť, či sa jeho judikatúra týkajúca sa záväznosti potvrdenia E 101 uplatní aj vtedy, keď súd hostiteľského členského štátu konštatuje, že toto potvrdenie bolo získané alebo použité podvodom. Tieto otázky umožnia Súdnemu dvoru spresniť konkrétny dosah jeho rozsudku Altun a i.[5], v ktorom Súdny dvor uznal, že tento súd v zásade nie je viazaný potvrdením E 101 v prípade podvodu. Vzhľadom na uvedené otázky bude tiež potrebné zaoberať sa pojmom „podvod" v zmysle práva Únie a v tejto súvislosti – po prvý raz – vyložiť pravidlá stanovené v nariadení č. 1408/71 pre palubný personál leteckých spoločností, ktoré prevádzkujú medzinárodnú prepravu.

7. V týchto návrhoch navrhnem, aby Súdny dvor rozhodol, že súd hostiteľského členského štátu má právomoc nezohľadniť potvrdenie E 101, pokiaľ sú mu známe skutočnosti, ktoré preukazujú, že toto potvrdenie bolo získané alebo použité podvodom, bez ohľadu na uskutočnenie dialógu medzi príslušnými inštitúciami. Podľa môjho názoru od tohto riešenia závisí účinnosť boja proti „sociálnemu dampingu"[6] a dôvera, ktorú zvyčajne priznáva Súdny dvor vnútroštátnemu súdu ako súdu Únie na účely zabezpečenia dodržiavania práva Únie.

8. Posledná položená otázka sa týka vzťahu medzi zásadou prednosti práva Únie a zásadou právnej sily rozhodnutej veci, ktorú má rozhodnutie vydané v trestnom konaní vo vzťahu k civilnému konaniu, platnou vo francúzskom práve. Podľa tejto zásady by vnútroštátne súdy boli povinné zaviazať spoločnosť Vueling na náhradu škody v civilnom konaní len z dôvodu, že predtým bola odsúdená v trestnom konaní, a to aj prípade, ak by toto odsudzujúce rozhodnutie bolo vydané v rozpore s právom Únie. Vzhľadom na mnou navrhovanú odpoveď na ostatné prejudiciálne otázky uvediem v tejto súvislosti v podstate subsidiárne úvahy. Navrhnem však, aby Súdny dvor rozhodol, že právo Únie bráni uplatneniu tejto zásady, ak je preukázané, že toto odsudzujúce rozhodnutie vydané v trestnom konaní je nezlučiteľné s právom Únie.

## II. Právny rámec

### *A. Právo Únie*

9. Článok 13 ods. 2 písm. a) nariadenia č. 1408/71 stanovuje, že – pokiaľ články 14 až 17 tohto nariadenia neustanovujú inak – „na osobu zamestnanú na území jedného členského štátu sa vzťahujú právne predpisy tohto štátu dokonca aj vtedy, ak má bydlisko na území iného členského štátu alebo ak sa sídlo alebo miesto podnikania podniku alebo fyzickej osoby, ktorá ho [ju – *neoficiálny preklad*] zamestnáva, nachádza na území iného členského štátu".

10. Článok 14 uvedeného nariadenia, nazvaný „Osobitné pravidlá, ktoré sa vzťahujú na osoby vykonávajúce závislú činnosť, okrem námorníkov", znie:

„Článok 13 ods. 2 písm. a) sa použije s nasledujúcimi výnimkami a výhradami:

1. a) Osoba, ktorá je zamestnaná na území členského štátu podnikom, pre ktorý zvyčajne pracuje, a ktorá je vyslaná týmto podnikom na územie iného členského štátu, aby tam vykonávala prácu pre tento podnik, naďalej podlieha právnym predpisom prvého členského štátu za predpokladu, že predpokladané trvanie tejto práce neprekročí 12 mesiacov a že nie je vyslaná s cieľom, aby nahradila inú osobu, ktorá ukončila dobu svojho vyslania;

5 Rozsudok zo 6. februára 2018, Altun a i. (C-359/16, ďalej len „rozsudok Altun", EU:C:2018:63).

6 Podľa definície uvedenej v uznesení Európskeho parlamentu zo 14. septembra 2016 k sociálnemu dampingu v Európskej únii (A8-0255/2016) pojem „sociálny damping" „pokrýva široké spektrum zámerne nekalých praktík a obchádzanie platných európskych a vnútroštátnych predpisov (vrátane zákonov a všeobecne uplatniteľných kolektívnych dohôd), ktoré umožňujú rozvoj nekalej hospodárskej súťaže nezákonnou minimalizáciou mzdových a prevádzkových nákladov a vedie k porušovaniu práv pracovníkov a ich vykorisťovaniu".

b) Ak trvanie práce, ktorá sa má vykonať, prekročí dĺžku pôvodne očakávaného trvania v dôsledku nepredvídaných okolností a prekročí 12 mesiacov, právne predpisy prvého členského štátu sa uplatňujú i naďalej až do ukončenia tejto práce za predpokladu, že príslušný orgán členského štátu, na území [územie – *neoficiálny preklad*] ktorého bola dotknutá osoba vyslaná, alebo úrad určený týmto orgánom s tým súhlasí; o takýto súhlas sa musí požiadať pred uplynutím pôvodnej 12 mesačnej doby. Takýto súhlas sa však nemôže udeliť na dobu dlhšiu ako 12 mesiacov.

2. Osoba, ktorá je obvykle zamestnaná na území dvoch alebo viacerých členských štátov, podlieha právnym predpisom, ktoré sú takto určené:

a) Osoba, ktorá patrí k cestujúcemu alebo lietajúcemu [palubnému – *neoficiálny preklad*] personálu podniku, ktorý si prenajíma alebo na svoj vlastný účet prevádzkuje medzinárodnú prepravu cestujúcich alebo tovaru po železnici, ceste, letecky alebo po vnútrozemských vodných cestách a má svoje sídlo alebo miesto podnikania na území členského štátu, podlieha právnym predpisom tohto druhého štátu s nasledujúcimi obmedzeniami:

i) ak má podnik pobočku alebo stále zastúpenie na území členského štátu, iného ako je štát, v ktorom má svoje sídlo alebo miesto podnikania, osoba zamestnaná takou pobočkou alebo stálym zastúpením podlieha právnym predpisom členského štátu, na území ktorého sa takáto pobočka alebo stále zastúpenie nachádza;

ii) ak je osoba zamestnaná najmä na území členského štátu, v ktorom má bydlisko, podlieha právnym predpisom tohto štátu aj vtedy, ak podnik, ktorý ho [ju – *neoficiálny preklad*] zamestnáva, nemá sídlo alebo miesto podnikania alebo pobočku alebo stále zastúpenie na tomto území;

…“

11. Článok 84a nariadenia č. 1408/71, nazvaný „Vzťahy medzi inštitúciami a osobami, na ktoré sa vzťahuje toto nariadenie“, ktorý bol vložený do tohto nariadenia nariadením (ES) č. 631/2004, ktorým sa menia a dopĺňajú nariadenia č. 1408/71 a 574/72, pokiaľ sa týkajú vyrovnania práv a zjednodušenia postupov[7], v odseku 3 stanovuje:

„V prípade ťažkostí pri interpretácii alebo aplikácii tohto nariadenia, čo by mohlo ohroziť práva osoby, na ktorú sa vzťahuje, inštitúcia príslušného štátu alebo štátu miesta bydliska príslušnej osoby kontaktuje inštitúciu (inštitúcie) príslušného členského štátu (príslušných členských štátov). Ak sa nebude môcť nájsť riešenie v primeranom čase, zainteresované orgány môžu požiadať správnu komisiu o intervenciu.“

12. Článok 11 vykonávacieho nariadenia č. 574/72, nazvaný „Formality v prípade vyslania zamestnanca na iné miesto podľa článku 14 ods. 1 a 14b [ods.] 1 nariadenia [č. 1408/71] v prípade dohôd uzatvorených v súlade s článkom 17 [tohto nariadenia]“, v odseku 1 stanovuje:

„Inštitúcie určené príslušným orgánom členského štátu, ktorého právne predpisy zostávajú uplatniteľné, vydajú osvedčenie [potvrdenie – *neoficiálny preklad*], že zamestnanec naďalej podlieha týmto právnym predpisom do určitého dátumu:

a) na žiadosť zamestnanca alebo jeho zamestnávateľa v prípadoch uvedených v článku 14 ods. 1 a [článku] 14b ods. 1 nariadenia [č. 1408/71];

7 Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady z 31. marca 2004 (Ú. v. EÚ L 100, 2004, s. 1; Mim. vyd. 05/005, s. 10).

…“

13. Článok 12a vykonávacieho nariadenia č. 574/72, nazvaný „Pravidlá platné vo vzťahu k osobám uvedeným v článku 14 ods. 2 a 3, článku 14a ods. 2 až 4 a článku 14c nariadenia [č. 1408/71], ktoré obvykle vykonávajú zamestnanie alebo samostatnú zárobkovú činnosť na území dvoch alebo viacerých členských štátov“, stanovuje:

„Na účely uplatňovania ustanovení článku 14 ods. 2 a 3, článku 14a ods. 2 až 4 a článku 14c [nariadenia č. 1408/71] platia tieto pravidlá:

…

1a. Ak v súlade s článkom 14 ods. 2 písm. a) [nariadenia č. 1408/71] osoba, ktorá patrí k cestujúcemu alebo lietajúcemu [palubnému – *neoficiálny preklad*] personálu podniku medzinárodnej prepravy, podlieha právnym predpisom členského štátu, na území ktorého má svoje sídlo alebo miesto podnikania tento podnik alebo organizačná zložka alebo stála prevádzk[a]reň [pobočka alebo stále zastúpenie – *neoficiálny preklad*], ktoré ho zamestnávajú, alebo v ktorom má bydlisko a je prevažne zamestnaná, inštitúcia určená príslušným orgánom tohto členského štátu vydá dotknutej osobe osvedčenie [potvrdenie – *neoficiálny preklad*], v ktorom uvedie, že podlieha jeho právnym predpisom.

…“

14. Nariadenie č. 1408/71 bolo s účinnosťou od 1. mája 2010 zrušené a nahradené nariadením (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia [8] a vykonávacie nariadenie č. 574/72 bolo s účinnosťou od 1. mája 2010 zrušené a nahradené nariadením (ES) č. 987/2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia č. 883/2004 [9]. Z hľadiska *ratione temporis* sa však na skutkové okolnosti sporov vo veci samej vzťahujú nariadenia č. 1408/71 a 574/72.

### *B. Francúzske právo*

15. Článok L. 8221-3 Code du travail (zákonník práce), založený na nariadení č. 2007-329 z 12. marca 2007 [10], v znení uplatniteľnom v čase skutkových okolností, stanovuje:

„Za nedeklarovanú prácu sa považuje zastierané odplatné uskutočňovanie výroby, spracovania, opravy alebo poskytovania služieb alebo uskutočňovanie obchodov každým, kto sa úmyselne vyhýba svojím povinnostiam a:

…

2. … neurobí vyhlásenia, ktoré je potrebné uskutočniť voči orgánom sociálneho zabezpečenia alebo daňovej správe podľa platných právnych predpisov.“

8 Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady z 29. apríla 2004 (Ú. v. EÚ L 166, 2004, s. 1; Mim. vyd. 05/005, s. 72).

9 Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady zo 16. septembra 2009 (Ú. v. EÚ L 284, 2009, s. 1).

10 JORF z 13. marca 2007.

16. Článok L. 1262-3 zákonníka práce, založený na nariadení č. 2007-329, v znení uplatniteľnom v čase skutkových okolností, stanovuje:

„Zamestnávateľ sa nemôže dovolávať ustanovení uplatniteľných na vyslanie zamestnancov, ak je jeho činnosť plne orientovaná na vnútroštátne územie alebo ak sa uskutočňuje v priestoroch alebo pomocou zariadení nachádzajúcich sa na vnútroštátnom území, z ktorých je vykonávaná obvykle, stabilne a sústavne. Nemôže sa predovšetkým dovolávať týchto ustanovení, ak jeho činnosť zahŕňa vyhľadávanie a získavanie zákazníkov alebo nábor zamestnancov na tomto území.

V týchto situáciách sa na zamestnávateľa vzťahujú ustanovenia zákonníka práce uplatniteľné na podniky usadené na území Francúzska.“

17. Podľa článku R. 330-2-1 Code de l'aviation civile (zákon o civilnom letectve), založeného na dekréte č. 2006-1425 z 21. novembra 2006[11]:

„Článok L. 342-4 zákonníka práce[12] sa uplatní na podniky leteckej dopravy z dôvodu ich prevádzkových základní nachádzajúcich sa na území Francúzska.

Prevádzkovou základňou je súbor priestorov alebo zariadení, z ktorých podnik vykonáva stabilne, obvykle a sústavne činnosť leteckej prepravy pomocou zamestnancov, ktorí tam majú skutočné centrum svojej zárobkovej činnosti. V zmysle predchádzajúcich ustanovení je centrom zárobkovej činnosti zamestnanca miesto, kde obvykle pracuje, alebo miesto, kde začína svoju činnosť a kam sa vráti po splnení svojej úlohy.“

## III. Spory vo veci samej

### *A. Trestné konanie proti spoločnosti Vueling*

18. Vueling je letecká spoločnosť, ktorá prevádzkuje medzinárodnú prepravu cestujúcich a ktorej sídlo sa nachádza v Barcelone (Španielsko). Dňa 21. mája 2007 táto letecká spoločnosť začala prevádzkovať lety z letiska Paris-Charles-de-Gaulle v Roissy do viacerých destinácií v Španielsku. Z tohto dôvodu dala zapísať do obchodného registra v Bobigny (Francúzsko) vytvorenie organizačnej zložky pre leteckú dopravu a vlastnú pozemnú obsluhu, ktorá bola zriadená na tomto letisku.

19. Dňa 28. mája 2008 príslušná inšpekcia práce po kontrolách vypracovala zápisnicu vo veci nedeklarovanej práce voči spoločnosti Vueling. Bolo v nej uvedené, že táto letecká spoločnosť má na tomto letisku prevádzkové administratívne priestory a priestory obchodného vedenia, odpočinkové miestnosti a miestnosti pre letovú prípravu pre palubný personál, kanceláriu pre dohľad nad predajňou leteniek a registráciou cestujúcich. Uvedená spoločnosť tam zamestnávala jednak 50 osôb ako komerčný palubný personál a 25 osôb ako technický palubný personál, ktorých pracovné zmluvy sa riadili španielskym právom, a jednak pozemný personál (obchodný riaditeľ, vedúci dispečer a hlavný mechanik), ktorých pracovné zmluvy sa riadili francúzskym právom.

20. Inšpekcia práce poukázala na to, že na francúzskych úradoch sociálneho zabezpečenia bol prihlásený len pozemný personál. Členovia palubného personálu boli držiteľmi potvrdení E 101, ktoré osvedčovali, že jeho členovia boli dočasne vyslaní do Francúzska a počas doby vyslania boli poistení v španielskom systéme sociálneho zabezpečenia. Inšpekcia práce zistila, že 48 zamestnancov obvykle nepracovalo pre spoločnosť Vueling a bolo zamestnaných menej ako tridsať dní pred ich vyslaním,

11 JORF z 23. novembra 2006.

12 Po nadobudnutí účinnosti článku R. 330-2-1 zákona o civilnom letectve bol článok L. 342-4 zákonníka práce nahradený článkom L. 1262-3 uvedeného zákona. Tento článok R. 330-2-1 však následne nebol zmenený.

niektorí deň pred týmto vyslaním alebo v deň vyslania, a z toho vyvodil, že títo zamestnanci boli zamestnaní s cieľom ich vyslania. V prípade 21 z týchto zamestnancov výplatná páska uvádzala adresu vo Francúzsku a veľký počet vyhlásení o vyslaní obsahoval nepravdivé údaje o pobyte skrývajúce skutočnosť, že väčšina vyslaných pracovníkov nemala bydlisko v Španielsku, pričom niektorí nikdy nežili v Španielsku. Po zohľadnení skončených pracovných zmlúv sa ukázalo, že celkovo 103 zamestnancov nebolo prihlásených do francúzskeho systému sociálneho zabezpečenia.

21. Inšpekcia práce ďalej poukázala na to, že Vueling mala na letisku Paris-Charles-de-Gaulle „prevádzkovú základňu“ v zmysle článku R. 330-2-1 zákona o civilnom letectve, pričom palubný personál začínal a končil svoju činnosť na tejto základni. Na základe článku L. 1262-3 zákonníka práce sa teda Vueling nemohla dovolávať ustanovení uplatniteľných na vyslanie pracovníkov. V tejto súvislosti sa inšpekcia práce domnievala, že aj keď podľa judikatúry Súdneho dvora potvrdenie E 101 zakladá domnienku poistenia, tento dokument nepreukazuje, že ide o platné vyslanie. Domnievala sa, že ide o podvod týkajúci sa vyslania a že vznikla škoda najmä pracovníkom, ktorí nenadobudli práva z francúzskeho systému sociálneho zabezpečenia, ale aj celej spoločnosti, keďže zamestnávateľ neodvádzal dlžné čiastky do tohto systému.

22. Po tomto prešetrovaní sa viedlo proti spoločnosti Vueling trestné stíhanie pre trestný čin nedeklarovanej práce formou zastieranej činnosti, upravený v článku L. 8221-3 zákonníka práce, za to, že v Roissy od 21. mája 2007 do 16. mája 2008 úmyselne vykonávala činnosť osobného leteckého dopravcu, a neurobila vyhlásenia, ktoré je potrebné uskutočniť voči orgánom sociálneho zabezpečenia, najmä tým, že zastierala činnosť vykonávanú vo Francúzsku a protiprávne ju deklarovala ako vyslanie pracovníkov.

23. Tribunal correctionnel de Bobigny (Trestný súd Bobigny, Francúzsko) rozsudkom z 1. júla 2010 oslobodil spoločnosť Vueling.

24. Cour d’appel de Paris (Odvolací súd Paríž, Francúzsko) rozsudkom z 31. januára 2012 zrušil rozsudok vydaný v prvom stupni a uložil spoločnosti Vueling pokutu vo výške 100 000 eur. Tento súd po prvé konštatoval, že táto letecká spoločnosť vykonávala svoju činnosť v Roissy v rámci „prevádzkovej základne“ v zmysle článku R. 330-2-1 zákona o civilnom letectve a že táto činnosť preto spadala pod prípady uvedené v článku L. 1262-3 zákonníka práce. Uvedený súd poukázal na to, že dotknutý subjekt bol z funkčného hľadiska samostatný, keďže Vueling zamestnala na tento účel riaditeľa. Z tejto samostatnosti tiež vyplývalo, že uvedená spoločnosť nemohla preukázať organickú väzbu s vyslanými pracovníkmi. Po druhé ten istý súd konštatoval, že Vueling úmyselne porušila uplatniteľné predpisy, a to najmä tým, že bez toho, aby bola schopná poskytnúť náležité vysvetlenie, ktoré by mohlo vyvrátiť podozrenie z podvodu, poskytla 41 pracovníkom, pre ktorých požiadala o vyslanie, adresu bydliska na adrese svojho sídla. Cour d’appel de Paris (Odvolací súd Paríž) napokon konštatoval, že hoci potvrdenia E 101 zakladali domnienku poistenia v španielskom systéme sociálneho zabezpečenia, ktorou boli viazané francúzske inštitúcie príslušné v oblasti sociálneho zabezpečenia, nemohli zakázať trestnému súdu, aby konštatoval úmyselné porušenie zákonných predpisov, ktoré určujú podmienky platnosti vyslania pracovníkov.

25. Vueling podala kasačný opravný prostriedok. Cour de cassation, chambre criminelle (Kasačný súd, komora pre trestné veci) rozsudkom z 11. marca 2014 zamietol tento kasačný opravný prostriedok. Tento súd sa domnieval, že Vueling sa nemohla dovolávať pravidiel uplatniteľných na vyslanie pracovníkov uvedených v článku 14 ods. 1 písm. a) nariadenia č. 1408/71, keďže činnosť, ktorú vykonávala v Roissy, sa uskutočňovala obvykle, stabilne a sústavne v priestoroch alebo pomocou zariadení nachádzajúcich sa na vnútroštátnom území, a preto spadala pod právo usadiť sa v zmysle ustanovení článku L. 1263-3 zákonníka práce a judikatúry Súdneho dvora. Vueling sa preto nemohla dovolávať potvrdení E 101 a bolo preukázané, že sa dopustila trestného činu nedeklarovanej práce upraveného v článku L. 8221-3 zákonníka práce.

### *B. Dialóg uskutočnený medzi francúzskymi a španielskymi inštitúciami*

26. Zo spisu, ktorý má Súdny dvor k dispozícii, vyplýva, že Union de recouvrement des cotisations de sécurité sociale et d'allocations familiales de Seine-et-Marne (Únia na vymáhanie príspevkov na sociálne zabezpečenie a rodinných dávok v Seine-et-Marne, Francúzsko, ďalej len „URSSAF“) listom zo 4. apríla 2012 oznámila sporné skutočnosti inštitúcii, ktorá vydala potvrdenia E 101 predložené spoločnosťou Vueling, teda Tesorería general de la seguridad social de Cornellà de Llobregat (Španielsko), a požiadala túto inštitúciu, aby vyhlásila predmetné potvrdenia za neplatné.

27. Inštitúcia, ktorá vydala sporné potvrdenia E 101, rozhodnutím zo 17. apríla 2014 vyhlásila tieto potvrdenia za neplatné. Nevrátila však príspevky, ktoré Vueling odviedla za dotknutých pracovníkov do španielskeho systému sociálneho zabezpečenia, s odôvodnením, že nárok na ich vrátenie je premlčaný.

28. Dňa 29. mája 2014 podala Vueling proti tomuto rozhodnutiu odvolanie. Nadriadený orgán rozhodnutím z 1. augusta 2014 zamietol toto odvolanie. Ten istý orgán však rozhodnutím z 5. decembra 2014 zmenil svoje pôvodné rozhodnutie s cieľom „zrušiť účinky vyhlásenia tlačív o vyslaní za neplatné“, s odôvodnením, že vzhľadom na dobu, ktorá uplynula od skutkových okolností, nebolo vhodné vyhlásiť poistenie dotknutých pracovníkov v španielskom systéme sociálneho zabezpečenia za nesprávne, keďže vrátenie odvedených príspevkov nebolo možné. Okrem toho títo pracovníci mohli poberať dávky na základe týchto príspevkov, takže v prípade vyhlásenia ich poistenia za neplatné by sa mohli ocitnúť bez ochrany. Za týchto podmienok podľa tohto orgánu vyhlásenie samotných potvrdení E 101 za neplatné nebolo opodstatnené z dôvodu, že ich vydanie bolo len dôsledkom poistenia dotknutých pracovníkov v španielskom systéme sociálneho zabezpečenia.

29. Francúzske orgány, ktoré nedostali odpoveď od inštitúcie, ktorá vydala potvrdenia, vzhľadom to, že Cour de cassation, chambre criminelle (Kasačný súd, komora pre trestné veci) 11. marca 2014 potvrdil rozhodnutie o uznaní spoločnosti Vueling za vinnú, sa 22. a 23. októbra 2014 opäť obrátili na príslušné španielske orgány.

30. Španielske orgány listom z 9. decembra 2014 informovali francúzske orgány o konečnom rozhodnutí inštitúcie, ktorá vydala potvrdenia, z 5. decembra 2014 o ponechaní sporných potvrdení E 101 v platnosti. Dňa 11. decembra 2014 španielske orgány zaslali znenie predmetného rozhodnutia francúzskym orgánom.

31. Francúzske orgány listom zo 7. apríla 2015 vyzvali inštitúciu, ktorá vydala potvrdenia, aby prehodnotila toto rozhodnutie. Dňa 24. júna 2015 sa medzi príslušnými francúzskymi a španielskymi inštitúciami uskutočnil konferenčný videohovor, ktorý neumožnil urovnať ich spor.

### *C. Žaloba CRPNPAC (vec C-370/17)*

32. CRPNPAC sa 11. augusta 2008 obrátila na Tribunal de grande instance de Bobigny (Vyšší súd Bobigny, Francúzsko). CRPNPAC sa podanou žalobou domáha najmä náhrady škody, ktorá jej vznikla z dôvodu, že palubný personál zamestnaný spoločnosťou Vueling v Roissy nebol poistený v systéme doplnkového dôchodkového poistenia, ktorý spravuje.

33. Tribunal de grande instance de Bobigny (Vyšší súd Bobigny) prerušil konanie až do vydania konečného rozhodnutia v trestnom konaní začatom proti spoločnosti Vueling. Po vydaní rozsudku Cour de cassation, chambre criminelle (Kasačný súd, komora pre trestné veci) z 31. marca 2014 konanie na uvedenom súde pokračovalo.

34. V tejto súvislosti sa Tribunal de grande instance de Bobigny (Vyšší súd Bobigny) pýta, či sa judikatúra Súdneho dvora týkajúca sa záväznosti potvrdenia E 101 uplatní v prípade, keď súdy hostiteľského členského štátu dotknutých pracovníkov uznali zamestnávateľa v trestnom konaní za vinného z trestného činu nedeklarovanej práce, čo predpokladá existenciu podvodného úmyslu alebo zneužitia práva.

35. Za týchto podmienok Tribunal de grande instance de Bobigny (Vyšší súd Bobigny) rozhodnutím z 30. marca 2017, ktoré bolo doručené do kancelárie Súdneho dvora 19. júna 2017, prerušil konanie a obrátil sa na Súdny dvor.

### *D. Žaloba pána Poignanta (vec C-37/18)*

36. Vueling zamestnala pána Poignanta 21. apríla 2007 ako druhého pilota na základe pracovnej zmluvy, ktorá sa riadila španielskym právom. Dňa 14. júna 2007 bol na základe dodatku vyslaný na letisko Paris-Charles-de-Gaulle.

37. Pán Poignant listom z 30. mája 2008 podal výpoveď, pričom namietal najmä protiprávnosť svojho zmluvného postavenia z hľadiska francúzskeho práva, a následne ju odvolal e-mailom z 2. júna 2008. Listom z 9. júna 2008 vzal na vedomie ukončenie svojej pracovnej zmluvy, pričom opäť namietal túto protiprávnosť.

38. Dňa 11. júna 2008 pán Poignant podal na Conseil de prud'hommes de Bobigny (Pracovný súd Bobigny, Francúzsko) návrh na prekvalifikovanie svojej výpovede na vzatie na vedomie s účinkami prepustenia bez skutočného a závažného dôvodu [13], pričom sa okrem iného domáhal náhrady škody z dôvodu nedeklarovanej práce a neodvádzania príspevkov do francúzskeho systému sociálneho zabezpečenia.

39. Conseil de prud'hommes de Bobigny (Pracovný súd Bobigny) rozsudkom zo 14. apríla 2011 zamietol žalobu, ktorú podal pán Poignant. Tento súd konštatoval, že Vueling si riadne splnila príslušné administratívne povinnosti okrem iného tým, že si od španielskych orgánov sociálneho zabezpečenia vyžiadala potvrdenia E 101 pre svojich pracovníkov. Uvedený súd tiež poukázal na to, že vyslanie pána Poignanta netrvalo dlhšie ako jeden rok a že nebol vyslaný namiesto inej osoby.

40. Cour d'appel de Paris (Odvolací súd Paríž) rozsudkom zo 4. marca 2016 zrušil rozsudok, ktorý vydal Conseil des prud'hommes de Bobigny (Pracovný súd Bobigny). Tento súd na základe právnej sily rozhodnutej veci, ktorú mal rozsudok, ktorý vydal v trestnom konaní 31. januára 2012, uložil spoločnosti Vueling povinnosť vyplatiť pánovi náhradu škody okrem iného z titulu paušálneho odškodnenia za nedeklarovanú prácu a za neodvádzanie príspevkov do francúzskeho systému sociálneho zabezpečenia.

41. Vueling podala kasačný opravný prostriedok. V tejto súvislosti Cour de cassation, chambre sociale (Kasačný súd, komora pre sociálne veci) poznamenáva, že z rozsudku v trestnom konaní, ktorý vydal Cour d'appel de Paris (Odvolací súd Paríž) 31. januára 2012, vyplýva, že táto letecká spoločnosť mala v čase sporných skutkových okolností „prevádzkovú základňu" v Roissy, teda „pobočku" v zmysle článku 14 ods. 2 písm. a) bodu i) nariadenia č. 1408/71. Okrem toho skutočnosť, že potvrdenia E 101, ktorých sa dovoláva Vueling, boli vydané na základe článku 14 ods. 1 písm. a) tohto nariadenia, zatiaľ čo situácia jej palubného personálu v skutočnosti spadala pod uvedený článok 14 ods. 2 písm. a) bod i), a že ako miesto činnosti dotknutých pracovníkov je v nich uvedené letisko

13 Vo francúzskom práve platí, že ak pracovník jednostranne ukončí svoju pracovnú zmluvu z dôvodu skutočností, ktoré vytýka svojmu zamestnávateľovi, toto ukončenie predstavuje vzatie na vedomie a má účinky prepustenia bez skutočného a závažného dôvodu. Pracovník však môže ukončiť pracovnú zmluvu z dôvodu porušenia povinností zamestnávateľa len v prípade, ak sa zamestnávateľ dopustil dostatočne závažného porušenia, ktoré bráni ďalšiemu vykonávaniu pracovnej zmluvy. V opačnom prípade má vzatie na vedomie účinky výpovede.

Paris-Charles-de-Gaulle, sama osebe svedčí o tom, že tieto potvrdenia boli získané podvodom. Cour de cassation, chambre sociale (Kasačný súd, komora pre sociálne veci) sa pýta, či sa za takých okolností uplatní judikatúra Súdneho dvora týkajúca sa záväznosti potvrdenia E 101, potvrdená v rozsudku A-Rosa Flussschiff[14].

42. V prípade kladnej odpovede na uvedenú otázku teda vzniká otázka, či zásada prednosti práva Únie bránila tomu, aby Cour d'appel de Paris (Odvolací súd Paríž), ktorý bol na základe vnútroštátneho práva viazaný právnou silou rozhodnutej veci, ktorú má rozhodnutie vydané v trestnom konaní vo vzťahu k civilnému konaniu, vyvodil vo svojom rozsudku zo 4. marca 2016 dôsledky z rozsudku, ktoré vydal tento súd v trestnom konaní 31. januára 2012, a uložil spoločnosti Vueling povinnosť vyplatiť pánovi Poignantovi náhradu škody len na základe tohto predchádzajúceho odsudzujúceho rozhodnutia vydaného v trestnom konaní.

43. Za týchto podmienok Cour de cassation, chambre sociale (Kasačný súd, komora pre sociálne veci) rozhodnutím z 10. januára 2018, ktoré bolo doručené do kancelárie Súdneho dvora 19. januára 2018, prerušil konanie a obrátil sa na Súdny dvor.

## IV. Prejudiciálne otázky a konanie na Súdnom dvore

44. Vo veci C-370/17 Tribunal de grande instance de Bobigny (Vyšší súd Bobigny) položil Súdnemu dvoru nasledujúce prejudiciálne otázky:

„1. Má sa zachovať účinok spojený s potvrdením E 101, ktoré bolo v súlade s článkom 11 ods. 1 a článkom 12a odsekom 1a [vykonávacieho nariadenia č. 574/72] vydané inštitúciou určenou príslušným orgánom členského štátu, ktorého právne predpisy v oblasti sociálneho zabezpečenia sa naďalej uplatňujú na situáciu zamestnanca, aj napriek tomu, že potvrdenie E 101 bolo získané na základe podvodu alebo zneužitia práva, právoplatne konštatovaného súdom členského štátu, kde zamestnanec vykonáva alebo má vykonávať svoju činnosť?

2. V prípade kladnej odpovede na prvú otázku, bráni vydanie potvrdení E 101 tomu, aby osoby, ktoré utrpeli škodu v dôsledku konania zamestnávateľa, ktorý sa dopustil podvodu, získali za ňu náhradu bez toho, aby poistenie zamestnancov v systémoch uvedených v potvrdení E 101 bolo spochybnené žalobou o určenie zodpovednosti podanou proti zamestnávateľov?“

45. Vo veci C-37/18 Cour de cassation, chambre sociale (Kasačný súd, komora pre sociálne veci) položil Súdnemu dvoru nasledujúce prejudiciálne otázky:

„1. Uplatní sa výklad článku 14 ods. 2 písm. a) nariadenia [č. 1408/71], ktorý podal [Súdny dvor] vo svojom rozsudku A-Rosa Flussschiff…, na spor týkajúci sa trestného činu nedeklarovanej práce, v ktorom boli vydané potvrdenia E 101 podľa článku 14 ods. 1 písm. a) [tohto nariadenia], na základe článku 11 ods. 1 [vykonávacieho nariadenia č. 574/72], zatiaľ čo situácia spadala do pôsobnosti článku 14 ods. 2 písm. a) bodu i) [nariadenia č. 1408/71], pre zamestnancov vykonávajúcich svoju činnosť na území členského štátu, ktorého sú štátnymi príslušníkmi a na území ktorého má pobočku letecká spoločnosť so sídlom v inom členskom štáte, pričom už na prvý pohľad z potvrdenia E 101, ktoré uvádza letisko ako miesto činnosti zamestnanca a leteckú spoločnosť ako zamestnávateľa, možno vyvodiť záver, že bolo získané podvodom?

2. V prípade kladnej odpovede, má sa zásada prednosti práva Únie vykladať v tom zmysle, že bráni tomu, aby vnútroštátny súd, ktorý je na základe vnútroštátneho práva viazaný právnou silou rozhodnutej veci, ktorú má rozhodnutie vydané trestným súdom vo vzťahu k civilnému súdu, vyvodil dôsledky z rozhodnutia trestného súdu vydaného v rozpore s pravidlami práva Únie

14 Rozsudok z 27. apríla 2017 (C-620/15, ďalej len „rozsudok A-Rosa Flussschiff“, EU:C:2017:309).

a v civilnom konaní uložil zamestnávateľovi povinnosť nahradiť škodu zamestnancovi výlučne z dôvodu, že tento zamestnávateľ bol odsúdený v trestnom konaní za trestný čin nedeklarovanej práce?“

46. Rozhodnutím predsedu Súdneho dvora z 22. februára 2018 boli veci C-370/17 a C-37/18 vzhľadom na ich prepojenosť spojené na účely písomnej časti konania a vyhlásenia rozsudku.

47. Písomné pripomienky v konaní na Súdnom dvore predložili CRPNPAC, pán Poignant, Vueling, francúzska a česká vláda, Írsko, ako aj Európska komisia. Tí istí účastníci konania a tie isté oprávnené subjekty – s výnimkou českej vlády – boli zastúpené na pojednávaní, ktoré sa konalo 29. januára 2019.

## V. Analýza

### *A. Úvodné poznámky*

48. Nie je potrebné podrobne pripomínať judikatúru Súdneho dvora týkajúcu sa záväznosti potvrdenia E 101.[15] Jej základy sú dobre známe: ani príslušná inštitúcia, ani súd hostiteľského členského štátu nemôže nezohľadniť, a už vôbec nie vyhlásiť, potvrdenie E 101 vydané na meno daného pracovníka príslušnou inštitúciou vysielajúceho členského štátu za neplatné.[16]

49. Ako som uviedol v úvode týchto návrhov, francúzske súdy neprijali túto judikatúru bez pochybností. Názorným príkladom týchto pochybností je vec Vueling. Rozsudok, ktorý vydala komora pre trestné veci Cour de cassation (Kasačný súd) 31. marca 2014, ktorým tento súd potvrdil rozhodnutie o odsúdení dotknutého subjektu za nedeklarovanú prácu, bol spolu s rozsudkom vydaným v ten istý deň proti spoločnosti easyJet v podobnej veci[17] aspoň pozoruhodný. Na jednej strane preto, lebo komora pre trestné veci v týchto rozsudkoch potvrdila prístup nižších súdov, ktorý spočíval v nezohľadnení potvrdení E 101 predložených týmito leteckými spoločnosťami, lebo boli považované za irelevantné pre kvalifikáciu predmetného trestného činu. Po druhé preto, lebo táto komora nepodala v tejto súvislosti návrh na začatie prejudiciálneho konania na Súdnom dvore.

50. Riešenie však nebolo vzhľadom na vtedajšiu judikatúru Súdneho dvora samozrejmé. Materiálny prvok takého trestného činu totiž spočíva v nepoistení pracovníka vo vnútroštátnom systéme sociálneho zabezpečenia. Povinnosť takého poistenia môže byť založená len na kolíznych normách nariadenia č. 1408/71. Správne uplatnenie týchto noriem je teda predbežnou otázkou na účely kvalifikácie tohto trestného činu. Podľa Súdneho dvora pritom potvrdenie E 101 osvedčuje nielen skutočnosť, že na dotknutého pracovníka sa vzťahujú právne predpisy v oblasti sociálneho zabezpečenia členského štátu inštitúcie, ktorá vydala potvrdenie, ale aj skutkové a právne okolnosti, z ktorých toto potvrdenie vychádza.[18] Inak povedané, uvedené potvrdenie preukazuje, že uplatnenie uvedených právnych predpisov je v súlade s tými istými pravidlami. Nebolo teda zrejmé, že súd hostiteľského členského štátu, aj keď nerozhoduje o uplatnení právnych predpisov na pracovníka ako takom, ale o takomto trestnom čine, môže považovať potvrdenie E 101 za úplne irelevantné a sám overiť uplatnenie nariadenia č. 1408/71.

15 V tejto súvislosti odkazujem čitateľa na návrhy, ktoré som predniesol vo veci A-Rosa Flussschiff (C-620/15, EU:C:2017:12, body 44 až 55), ako aj na návrhy, ktoré som predniesol vo veci Altun a i. (C-359/16, EU:C:2017:850, body 32 až 37).

16 Hoci potvrdenie E 101 možno vydať na základe pravidiel uplatniteľných na vyslanie pracovníkov, ktoré sú uvedené v článku 14 ods. 1 písm. a) nariadenia č. 1408/71 a v článku 11 ods. 1 vykonávacieho nariadenia č. 574/72, môže byť vydané aj na základe iných ustanovení, vrátane článku 14 ods. 2 písm. a) nariadenia č. 1408/71, ktorý sa vzťahuje na cestujúci alebo palubný personál leteckých podnikov (pozri body 124 a 134 nižšie).

17 Cour de cassation, chambre criminelle (Kasačný súd, komora pre trestné veci), č. 11-88420.

18 Pozri rozsudok z 26. januára 2006, Herbosch Kiere (C-2/05, EU:C:2006:69, body 19 a 32).

51. Cour de cassation (Kasačný súd) v kontexte diskusií, ktoré vyvolali rozsudky jeho komory pre trestné veci,[19] v ďalšej veci týkajúcej sa nedeklarovanej práce v pléne rozhodol, že podá návrh na začatie prejudiciálneho konania, v ktorom bol vydaný rozsudok A-Rosa Flussschiff. Týmto návrhom požiadal Súdny dvor, aby prehodnotil svoju judikatúru týkajúcu sa záväznosti potvrdenia E 101, alebo ju aspoň modifikoval v prípade zjavnej chyby. Pripomínam, že Súdny dvor v tomto rozsudku potvrdil uvedenú judikatúru a rozhodol, že súd hostiteľského členského štátu je viazaný týmto potvrdením aj v prípade takej zjavnej chyby.[20]

52. Súdny dvor sa však v rozsudku A-Rosa Flussschiff nezaoberal prípadom podvodu. Tento prípad sa posudzoval v rozsudku Altun. V tomto druhom rozsudku, ktorý vydala veľká komora, Súdny dvor v zásade pripustil, že súd hostiteľského členského štátu môže nezohľadniť potvrdenie E 101, ak bolo toto potvrdenie získané alebo použité podvodom.

53. Obe otázky vo veci C-370/17 a prvá otázka vo veci C-37/18 poskytujú Súdnemu dvoru príležitosť spresniť dosah rozsudku Altun. Vzhľadom na okolnosti sporov vo veci samej a so zreteľom na pripomienky predložené v konaní na Súdnom dvore treba podľa môjho názoru objasniť dve otázky.

54. Na jednej strane je potrebné spresniť právomoc nezohľadniť potvrdenie E 101 získané alebo použité podvodom, ktorú má súd hostiteľského členského štátu. Vysvetlím, prečo má podľa môjho názoru tento súd právomoc nezohľadniť také potvrdenie, ak sú mu známe skutočnosti preukazujúce podvod, a to bez ohľadu na uskutočnenie dialógu medzi príslušnými inštitúciami upraveného v článku 84a ods. 3 nariadenia č. 1408/71[21] (oddiel B).

55. Na druhej strane je potrebné prehodnotiť pojem „podvod“ v zmysle práva Únie a v tejto súvislosti spresniť, ako sa pravidlá sociálneho zabezpečenia stanovené v nariadení č. 1408/71 uplatňujú na palubný personál leteckých spoločností, ktoré prevádzkujú medzinárodnú prepravu. Podľa môjho názoru – s výhradou overení, ktoré musia vykonať vnútroštátne súdy – okolnosti, akými sú okolnosti sporov vo veci samej, môžu predstavovať taký podvod (oddiel C).

56. Pokiaľ ide napokon o druhú otázku vo veci C-37/18, vysvetlím, prečo podľa môjho názoru právu Únie odporuje vnútroštátny predpis týkajúci sa právnej sily rozhodnutej veci, ktorý vyžaduje, aby civilný súd uplatnil právoplatné rozhodnutie vydané v trestnom konaní, ak je preukázané, že toto rozhodnutie je nezlučiteľné s právom Únie (oddiel D).

19 Predmetné rozsudky vyvolali odlišné názory najmä vo vnútroštátnej odbornej literatúre. Spomedzi autorov, ktorí vyjadrili nesúhlas, pozri LHERNOULD, J. P.: Une compagnie aérienne peut-elle détacher des navigants en France? L'étonnante leçon anti-européenne de la chambre criminelle à propos du formulaire E 101. In: *RJS*, 2014, a spomedzi autorov, ktorí uvítali tieto rozsudky, pozri MULLER, F.: Face aux abus et contournements, la directive d'exécution de la directive détachement est-elle à la hauteur? In: *Dr. Soc.*, 2014, s. 788. Okrem toho v nadväznosti na podnet spoločnosti Vueling Komisia začala pilotný postup EÚ proti Francúzsku. Tento podnet bol však po vyhlásení rozsudku A-Rosa Flussschiff odložený.

20 Pozri rozsudok A-Rosa Flussschiff, bod 61. V tomto rozsudku Súdny dvor tiež implicitne, ale nevyhnutne rozhodol, že civilná alebo trestná povaha začatého konania nemá nijaký vplyv na záväznosť potvrdenia E 101, keďže toto potvrdenie je záväzné pre všetky súdy členských štátov. Pozri uznesenie z 24. októbra 2017, Belu Dienstleistung a Nikless (C-474/16, neuverejnené, EU:C:2017:812, bod 17).

21 Inak povedané, hoci mám výhrady k trochu unáhlenému nezohľadneniu potvrdení E 101 predložených spoločnosťou Vueling a judikatúry Súdneho dvora, ktorá s nimi súvisí, francúzskymi trestnými súdmi, domnievam sa, že riešenie, ku ktorému tieto súdy dospeli, je v zásade v súlade s právom Únie.

### *B. O právomoci súdu hostiteľského členského štátu nezohľadniť potvrdenie E 101 získané alebo použité podvodom*

57. Potvrdenie E 101 má za cieľ zabezpečiť rešpektovanie zásady jedinej právnej úpravy uplatniteľnej na pracovníka v oblasti sociálneho zabezpečenia, ktorá je zakotvená v článku 13 ods. 1 nariadenia č. 1408/71. Toto potvrdenie má zabrániť tomu, aby inštitúcie rôznych členských štátov odlišne posúdili túto právnu úpravu, a zabrániť kompetenčným sporom vyplývajúcim z tohto posúdenia. Potvrdenie E 101 tak prispieva k zabezpečeniu právnej istoty pracovníkov, ktorí sa pohybujú v rámci Únie, a teda aj právnej istoty ich zamestnávateľov. Tým uľahčuje voľný pohyb pracovníkov a slobodné poskytovanie služieb v Únii. [22]

58. Ak by inštitúcie hostiteľského členského štátu v zásade neboli viazané údajmi uvedenými v potvrdení E 101, tieto ciele by boli ohrozené. Súdny dvor tým, že priznal tomuto potvrdeniu záväznosť a zakotvil výlučnú právomoc inštitúcie, ktorá vydala potvrdenie, zrušiť ho, chcel zabrániť dôsledkom, ktorým má tento dokument práve predísť, a to odporujúcim si rozhodnutiam, pokiaľ ide o právnu úpravu uplatniteľnú na daného pracovníka, a z nich vyplývajúcej povinnosti platiť dvojaké príspevky. [23]

59. Toto riešenie odôvodňuje aj zásada lojálnej spolupráce, ktorá je zakotvená v článku 4 ods. 3 ZEÚ. V súlade s touto zásadou si príslušné inštitúcie členských štátov musia navzájom pomáhať pri vykonávaní kolíznych noriem stanovených v nariadení č. 1408/71. Z toho vyplýva súbor synalagmatických povinností: inštitúcia, ktorá vydala potvrdenie, musí vykonať riadne posúdenie skutkových okolností relevantných na uplatnenie týchto noriem a v dôsledku toho zaručiť správnosť údajov, ktoré sú na potvrdení E 101 uvedené; inštitúcie hostiteľského členského štátu musia v tomto duchu spolupráce v zásade uznať platnosť tohto potvrdenia a v prípade pochybnosti o údajoch, ktoré sú na ňom uvedené, ich musia oznámiť inštitúcii, ktorá vydala potvrdenie. V takom prípade prináleží tejto poslednej uvedenej inštitúcii v tom istom duchu spolupráce zvážiť, či je vystavenie tohto potvrdenia dôvodné. [24]

60. Záväznosť potvrdenia E 101 je nevyhnutná aj z hľadiska zásady vzájomnej dôvery. [25] Táto zásada vyžaduje, aby členský štát považoval za preukázané, že všetky ostatné členské štáty v zásade dodržujú právo Únie. [26] V súlade s uvedenou zásadou musia teda inštitúcie hostiteľského členského štátu predpokladať, že inštitúcia, ktorá vydala potvrdenie, pri vydaní tohto potvrdenia správne uplatnila kolízne normy stanovené v nariadení č. 1408/71.

61. Napriek tomu, ako Súdny dvor rozhodol v rozsudku Altun, judikatúra týkajúca sa záväznosti potvrdenia E 101 nemôže viesť k tomu, aby sa osoby podliehajúce súdnej právomoci mohli podvodne alebo zneužívajúcim spôsobom dovolávať právnych noriem Únie. [27]

62. V tejto súvislosti Súdny dvor v tomto rozsudku pripomenul, že v práve Únie existuje všeobecná zásada zákazu podvodu a zneužívania práva, ktorú musia osoby podliehajúce súdnej právomoci dodržiavať. Uplatnenie právnej úpravy Únie totiž nemožno rozšíriť tak, aby pokrývalo transakcie, ktoré sú vykonávané s cieľom získať výhody stanovené právom Únie podvodom alebo jeho zneužitím. [28]

22 Pozri návrhy, ktoré som predniesol vo veci Altun a i. (C-359/16, EU:C:2017:850, bod 35).

23 Pozri návrhy, ktoré som predniesol vo veci Altun a i. (C-359/16, EU:C:2017:850, bod 36).

24 Pozri v tomto zmysle rozsudok Altun, body 37 až 39 a 41 až 43, ako aj citovanú judikatúru.

25 Rozsudok Altun, body 39 a 40.

26 Pozri najmä rozsudok z 25. júla 2018, Minister for Justice and Equality (Nedostatky súdneho systému) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, bod 36 a citovaná judikatúra).

27 Rozsudok Altun, bod 48.

28 Pozri rozsudok Altun, bod 49. Pozri tiež rozsudok z 22. novembra 2017, Cussens a i. (C-251/16, EU:C:2017:881, body 27, 30, 31 a 33).

63. Na základe tejto všeobecnej zásady Súdny dvor v uvedenom rozsudku rozhodol, že podvodné potvrdenie E 101 nemôže mať rovnakú záväznosť. V zásade pripustil, že súd hostiteľského členského štátu má právomoc nezohľadniť potvrdenie E 101 a vyvodiť dôsledky, ktoré sú stanovené vo vnútroštátnom práve, z nedodržania uplatniteľných pravidiel v oblasti sociálneho zabezpečenia, ak na základe objektívnych skutočností [29] – a za predpokladu, že dotknutá osoba mala možnosť vyvrátiť tieto skutočnosti, pri zachovaní záruk vyplývajúcich z práva na spravodlivý proces – konštatuje, že toto potvrdenie bolo získané alebo použité podvodom. [30]

64. Súdny dvor však priznal túto právomoc súdu hostiteľského členského štátu v kontexte, ktorý je do určitej miery špecifický. V tejto súvislosti vo veci, v ktorej bol vydaný rozsudok Altun, príslušná inštitúcia hostiteľského členského štátu po tom, čo zistila viaceré skutočnosti, ktoré nasvedčovali tomu, že potvrdenia E 101 boli získané podvodom, zaslala inštitúcii, ktorá tieto potvrdenia vydala, odôvodnenú žiadosť o prehodnotenie alebo zrušenie týchto potvrdení. Táto druhá inštitúcia – po upomienke a viac ako jeden a pol roka po zaslaní tejto žiadosti – odpovedala na túto žiadosť tak, že poskytla zhrnutie uvedených potvrdení s uvedením doby ich platnosti, a spresnila, že podmienky vyslania boli v čase vydania uvedených potvrdení jednotlivými dotknutými zamestnávateľmi splnené. V tejto odpovedi však nezohľadnila skutočnosti, ktoré jej oznámila prvá inštitúcia. [31] Za týchto okolností Súdny dvor rozhodol, že:

„… ak sa v rámci dialógu upraveného v článku 84a ods. 3 nariadenia č. 1408/71 inštitúcia členského štátu, do ktorého boli pracovníci vyslaní, obráti na inštitúciu, ktorá potvrdenie E 101 vydala, s konkrétnymi skutočnosťami, ktoré umožňujú domnievať sa, že tieto potvrdenia boli získané podvodom, prináleží tejto druhej inštitúcii na základe zásady lojálnej spolupráce s prihliadnutím na tieto skutočnosti prehodnotiť, či je vydanie uvedených potvrdení dôvodné, a prípadne ich zrušiť… Ak táto inštitúcia nepristúpi k takému prehodnoteniu v primeranej lehote, musí byť možné, aby uvedené skutočnosti mohli byť vznesené v rámci súdneho konania s cieľom, aby súd členského štátu, do ktorého boli pracovníci vyslaní, dotknuté potvrdenia nezohľadnil“ [32].

65. Táto pasáž sa pritom dá vykladať dvojako. *Na jednej strane* sa možno – tak ako Vueling, česká vláda, Írsko a Komisia – domnievať, že Súdny dvor chcel touto formuláciou podriadiť právomoc súdu hostiteľského členského štátu nezohľadniť potvrdenie E 101 získané alebo použité podvodom uskutočneniu dialógu medzi príslušnými inštitúciami, aký je upravený v článku 84a ods. 3 nariadenia č. 1408/71. Tento súd má presnejšie túto právomoc jedine vtedy, keď sú splnené *dve kumulatívne podmienky*, a to že 1. príslušná inštitúcia hostiteľského členského štátu sa obrátila na inštitúciu, ktorá vydala potvrdenie, s konkrétnymi skutočnosťami, ktoré umožňujú domnievať sa, že predmetné potvrdenie E 101 bolo získané podvodom, a 2. táto druhá inštitúcia nepristúpila k prehodnoteniu tohto potvrdenia s prihliadnutím na tieto skutočnosti v primeranej lehote.

66. *Na druhej strane* možno uvedenú pasáž vykladať – tak ako ju vykladajú pán Poignant a CRPNPAC – v tom zmysle, že Súdny dvor nemal v úmysle stanoviť všeobecné podmienky, ale len poskytnúť odpoveď založenú na okolnostiach posudzovaného prípadu, bez toho, aby tým bola dotknutá právomoc súdu hostiteľského členského štátu v iných veciach.

67. Pripomínam, že – pokiaľ ide o dialóg medzi príslušnými inštitúciami – okolnosti sporov vo veci samej sa podstatne odlišujú od okolností sporu, v ktorom bol vydaný rozsudok Altun. [33] Otázka, či za týchto okolností francúzske trestné súdy mohli a či vnútroštátne súdy, ktoré podali návrhy na začatie prejudiciálneho konania, môžu nezohľadniť sporné potvrdenia E 101, tak rozdelila účastníkov konania a oprávnené subjekty v konaní na Súdnom dvore.

29 Pokiaľ ide o skutočnosti zakladajúce podvod v zmysle práva Únie a indície umožňujúce konštatovať ho, pozri oddiel C nižšie.

30 Pozri rozsudok Altun, body 55, 56 a 60.

31 Pozri rozsudok Altun, body 20 a 21.

32 Rozsudok Altun, body 54 a 55.

33 Pozri body 26 až 31 vyššie.

68. Podľa môjho názoru rozsudok Altun nemožno vykladať tak, že obmedzuje právomoc súdu hostiteľského členského štátu nezohľadniť potvrdenie E 101, ak sú mu známe objektívne skutočnosti umožňujúce konštatovať podvod. Úvahy týkajúce sa dialógu medzi príslušnými inštitúciami upraveného v článku 84a ods. 3 nariadenia č. 1408/71, ktoré sa nachádzajú v tomto rozsudku, nemožno vykladať ako podmienky tejto právomoci (časť 1). Pre prípad, že Súdny dvor by mal odlišný názor, vysvetlím dôvody, pre ktoré treba tieto podmienky za okolností, akými sú okolnosti sporov vo veci samej, v každom prípade považovať za splnené (časť 2).

*1. O neexistencii vplyvu uskutočnenia dialógu medzi príslušnými inštitúciami na právomoc súdu hostiteľského členského štátu nezohľadniť potvrdenie E 101 získané alebo použité podvodom*

69. Výklad, ktorý navrhujem, vyplýva podľa môjho názoru zo správneho uplatnenia všeobecnej zásady zákazu podvodných alebo zneužívajúcich praktík, ktorá platí v práve Únie [písmeno a)]. Obmedzenie právomoci súdu hostiteľského členského štátu nezohľadniť potvrdenie E 101 získané alebo použité podvodom nemožno odôvodniť žiadnym z dôvodov, na ktorých spravidla spočíva záväznosť tohto potvrdenia [písmená b) až d)]. Pre úplnosť dodávam, že tento výklad vo veci C-37/18 podporujú úvahy týkajúce sa účinnej ochrany, na ktorú má pracovník nárok v prípade podvodu, ktorého sa dopustil jeho zamestnávateľ [písmeno e)]. Napokon uvedený výklad podľa môjho názoru neohrozuje systém založený na tomto potvrdení [písmeno f)].

*a) O všeobecnej zásade zákazu podvodných alebo zneužívajúcich praktík*

70. Výklad, podľa ktorého súd hostiteľského členského štátu má právomoc nezohľadniť potvrdenie E 101, ak na základe objektívnych skutočností konštatuje, že toto potvrdenie bolo získané alebo použité podvodom, je podľa môjho názoru priamym a nevyhnutným dôsledkom zásady, podľa ktorej sa osoby podliehajúce súdnej právomoci nemôžu podvodne alebo zneužívajúcim spôsobom dovolávať právnych noriem Únie.

71. Podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora týkajúcej sa tejto všeobecnej zásady totiž podvod alebo zneužitie práva Únie, pokiaľ sa zistí prostredníctvom objektívnych skutočností, spôsobuje *odopretie práva alebo sledovanej výhody dotknutej osobe*, čo je navyše len jednoduchý dôsledok konštatovania, že v prípade podvodu alebo zneužitia práva objektívne podmienky vyžadované na účely priznania uvedeného práva alebo výhody v skutočnosti nie sú splnené. [34]

72. Súdny dvor dôrazne potvrdil toto riešenie vo svojich nedávnych rozsudkoch N Luxembourg 1 a i. [35], ako aj T Danmark a Y Denmark [36], ktoré vydala veľká komora. V týchto rozsudkoch tiež potvrdil, že vnútroštátny súd, ktorý posudzuje zneužívajúce alebo podvodné uplatnenie ustanovení práva Únie, má podľa práva Únie nielen *možnosť*, ale aj *povinnosť* odmietnuť dotknutej osobe možnosť využiť tieto ustanovenia. [37]

73. Na základe predmetnej všeobecnej zásady teda súd hostiteľského členského štátu – ak sú mu známe skutočnosti, ktoré preukazujú, že potvrdenie E 101 bolo získané alebo použité podvodom – nielenže má *právomoc nezohľadniť toto potvrdenie*, ale má aj *povinnosť nezohľadniť ho*.

34 Pozri rozsudok z 22. novembra 2017, Cussens a i. (C-251/16, EU:C:2017:881, bod 32 a citovaná judikatúra).

35 Rozsudok z 26. februára 2019 (C-115/16, C-118/16, C-119/16 a C-299/16, EU:C:2019:134, body 96 až 102).

36 Rozsudok z 26. februára 2019 (C-116/16 a C-117/16, EU:C:2019:135, body 70 až 76).

37 Pozri rozsudky z 26. februára 2019, N Luxembourg 1 a i. (C-115/16, C-118/16, C-119/16 a C-299/16, EU:C:2019:134, body 110 a 120), ako aj T Danmark a Y Denmark (C-116/16 a C-117/16, EU:C:2019:135, body 76 a 82).

74. Uskutočnenie dialógu medzi príslušnou inštitúciou hostiteľského členského štátu a inštitúciou, ktorá vydala potvrdenie, vo veci platnosti potvrdenia E 101, založeného na článku 84a ods. 3 nariadenia č. 1408/71, podľa môjho názoru nemôže relevantným spôsobom ovplyvniť právomoc súdu prvého členského štátu nezohľadniť za okolností, aké sú uvedené v predchádzajúcom bode, predmetné potvrdenie. [38]

75. V tejto súvislosti poznamenávam, že podľa výkladu rozsudku Altun, ktorý navrhujú Vueling, česká vláda, Írsko a Komisia, zhrnutého v bode 65 vyššie, ak sa príslušná inštitúcia hostiteľského členského štátu neobrátila na inštitúciu, ktorá vydala potvrdenie, so žiadosťou o prehodnotenie potvrdenia E 101, ak od podania tejto žiadosti neuplynula primeraná lehota alebo ak táto inštitúcia odpovedala v uvedenej lehote tvrdením, že podľa jej názoru vzhľadom na oznámené skutočnosti nedošlo k podvodu, súd hostiteľského členského štátu musí zohľadniť predmetné potvrdenie, aj keď sú mu známe objektívne skutočnosti preukazujúce tento podvod.

76. Podľa môjho názoru by bol pritom taký výsledok nezlučiteľný s vyššie uvedenou všeobecnou zásadou a znamenal by, že by sa tolerovalo to, čo je v Únii, ktorá je úniou práva, neprípustné: jednak by osoba podliehajúca súdnej právomoci mohla mať prospech zo svojho podvodného konania a jednak by súd musel strpieť, či dokonca odobriť podvod. [39]

77. Musím zdôrazniť, že tento podvod zásadným spôsobom narúša verejný poriadok, či už ide o verejný poriadok hostiteľského členského štátu, alebo o verejný poriadok Únie, ktoré podľa môjho názoru v prípade podvodu v oblasti sociálneho zabezpečenia splývajú. [40] Vnútroštátnym súdom ako súdom Únie, ktoré sú strážcami tohto verejného poriadku, prináleží ukončiť tento negatívny jav. Táto právomoc by nemala byť nijako obmedzená a jej obmedzenie by navyše nebolo možné odôvodniť žiadnym z dôvodov, o ktoré sa za normálnych okolností opiera záväznosť potvrdenia E 101.

*b) O zásade lojálnej spolupráce*

78. V prvom rade zásada lojálnej spolupráce, ktorá je uplatnená v článku 84a ods. 3 nariadenia č. 1408/71, nemôže odôvodniť také porušenie zásady zákazu podvodných alebo zneužívajúcich praktík.

79. Je pravda, že inštitúcie členských štátov musia spolupracovať pri vykonávaní nariadenia č. 1408/71. Zásada lojálnej spolupráce preto vyžaduje, aby sa príslušná inštitúcia hostiteľského členského štátu obrátila na inštitúciu, ktorá vydala potvrdenie, ak má k dispozícii informácie, ktoré svedčia o existencii podvodu v súvislosti s potvrdením E 101, s cieľom umožniť tejto inštitúcii zvážiť, či je vydanie tohto potvrdenia dôvodné, a zrušiť ho alebo ho vyhlásiť za neplatné. [41]

80. Príslušná inštitúcia hostiteľského členského štátu teda nemôže obísť akýkoľvek dialóg s inštitúciou, ktorá vydala potvrdenie, a to ani v prípade podvodu. [42] Také porušenie povinnosti lojálnej spolupráce, najmä ak by bolo systematické, by sa mohlo sankcionovať najmä v rámci konania o nesplnení povinnosti.

38 Pozri v tomto zmysle návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Lenz vo veci Calle Grenzshop Andresen (C-425/93, EU:C:1995:12, bod 63). Pozri analogicky rozsudok z 27. septembra 1989, van de Bijl (130/88, EU:C:1989:349, body 20 až 27), a návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Darmon vo veci van de Bijl (130/88, neuverejnené, EU:C:1989:157, bod 17). Pozri tiež návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Mischo vo veci Paletta (C-45/90, neuverejnené, EU:C:1991:434, body 29 až 34), a rozsudok z 2. mája 1996, Paletta (C-206/94, EU:C:1996:182, body 24 až 28). Súdny dvor v týchto rozsudkoch uznal, že určité dokumenty, ktoré vydali inštitúcie jedného členského štátu a ktoré sú v zásade záväzné pre inštitúcie iného členského štátu, nemusí súd tohto druhého štátu v prípade podvodu zohľadniť. V týchto veciach Súdny dvor odmietol návrhy vedľajších účastníkov konania na uprednostnenie spolupráce medzi inštitúciami.

39 Pozri návrhy, ktoré som predniesol vo veci Altun a i. (C-359/16, EU:C:2017:850, bod 44).

40 Pozri úvahy uvedené v bode 82 nižšie.

41 Pozri návrhy, ktoré som predniesol vo veci Altun a i. (C-359/16, EU:C:2017:850, bod 71).

42 Pozri v tomto zmysle rozsudok z 11. júla 2018, Komisia/Belgicko (C-356/15, EU:C:2018:555, bod 105), kde Súdny dvor poukázal na to, že právne predpisy, o ktoré išlo v tejto veci, ktorých cieľom bolo bojovať proti potvrdeniam E 101, ktoré boli získané alebo použité podvodom, nespĺňajú požiadavky rozsudku Altun, keďže táto právna úprava najmä nestanovovala žiadnu povinnosť správneho orgánu začať postup dialógu a zmierovací postup upravený v nariadeniach č. 883/2004 a 987/2009.

81. Táto nevyhnutná spolupráca však podľa môjho názoru nemôže odôvodniť obmedzenie právomoci súdu hostiteľského členského štátu konštatovať podvod v súvislosti s potvrdením E 101. Bez ohľadu na uskutočnenie dialógu medzi príslušnými inštitúciami, ktorý je upravený v článku 84a ods. 3 nariadenia č. 1408/71, tento súd musí byť oprávnený nezohľadniť potvrdenie E 101, pokiaľ sú mu známe skutočnosti, ktoré preukazujú, že toto potvrdenie bolo získané alebo použité podvodom, a to či už sa na neho obrátila príslušná inštitúcia tohto členského štátu, alebo rozhoduje o žalobe o náhradu škody podanej tretími dotknutými osobami, akými sú pracovníci, ktorí boli poškodení týmto podvodom, alebo osoba podliehajúca súdnej právomoci, ktorá sa dovoláva uvedeného potvrdenia, vystupuje v konaní na tomto súde ako žalobca.

82. Len s cieľom podnietiť inštitúcie, aby spolupracovali, totiž nemožno zabrániť súdu, aby postupoval proti podvodom v oblasti sociálneho zabezpečenia. V tomto smere je účinný boj proti týmto podvodom *nevyhnutnosťou*. Na úrovni členských štátov podvody spojené s vydávaním potvrdení E 101 predstavujú hrozbu pre koherentnosť a finančnú rovnováhu ich systémov sociálneho zabezpečenia a na úrovni Únie tieto podvody môžu narušiť hospodársku súdržnosť, ako aj riadne fungovanie vnútorného trhu prostredníctvom skreslenia podmienok hospodárskej súťaže. [43]

83. Hoci je pravda, že úzka a účinná spolupráca medzi príslušnými inštitúciami je jedným z kľúčových faktorov v boji proti podvodom, [44] táto spolupráca za súčasného stavu práva Únie nemá záväzný rámec, ktorý by umožňoval, aby v tejto oblasti vždy fungovala dosť rýchlo a účinne. [45] Pripomínam totiž, že právo Únie v súčasnosti neupravuje nijaký postup vydávania alebo prehodnocovania potvrdení E 101, keďže tento postup patrí do pôsobnosti vnútroštátneho práva každého členského štátu, a nestanovuje nijakú záväznú lehotu vzťahujúcu sa na komunikáciu medzi príslušnými inštitúciami. [46]

84. Okrem toho v prípade sporov medzi príslušnými inštitúciami využitie zmierovacieho konania pred správnou komisiou tiež môže predĺžiť lehotu pred uložením prípadnej sankcie. Rozhodnutia správnej komisie navyše nie sú právne záväzné. [47] Obmedzenie boja proti podvodom len na túto spoluprácu by znamenalo, že v praxi by sa tento boj neuskutočňoval tak dôsledne a rýchlo, ako je potrebné.

85. Za týchto okolností nenavrhujem, aby sa jednotnosť konaní na súde hostiteľského členského štátu dostala do protikladu so spoluprácou medzi príslušnými inštitúciami. Podľa môjho názoru tieto dva druhy postupov musia v skutočnosti existovať popri sebe, lebo sa dopĺňajú. To je navyše zmyslom smernice 2014/67/EÚ o presadzovaní smernice 96/71/ES o vysielaní pracovníkov v rámci poskytovania služieb, ktorou sa mení nariadenie (EÚ) č. 1024/2012 o administratívnej spolupráci prostredníctvom informačného systému o vnútornom trhu [48].

43 Pozri návrhy, ktoré som predniesol vo veci Altun a i. (C-359/16, EU:C:2017:850, bod 46). Pozri tiež už citované uznesenie Európskeho parlamentu zo 14. septembra 2016 k sociálnemu dampingu v Európskej únii. Pozri tiež analogicky, pokiaľ ide o „daňový damping“, rozsudky z 26. februára 2019, N Luxembourg 1 a i. (C-115/16, C-118/16, C-119/16 a C-299/16, EU:C:2019:134, bod 107), ako aj T Danmark a Y Denmark (C-116/16 a C-117/16, EU:C:2019:135, bod 79).

44 Pozri odôvodnenie 4 rozhodnutia správnej komisie č. H5 z 18. marca 2010 o spolupráci v boji proti podvodom a omylom v rámci [nariadenia č. 883/2004] a [nariadenia č. 987/2009] (Ú. v. EÚ C 149, 2010, s. 5).

45 Pozri analogicky návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Darmon vo veci van de Bijl (130/88, neuverejnené, EU:C:1989:157, bod 17).

46 Pripomínam, že rozhodnutia správnej komisie, ktoré stanovujú také lehoty, nie sú záväzné. Poznamenávam však, že návrh na zmenu koordinačných nariadení, o ktorom v súčasnosti rokuje normotvorca Únie, stanovuje zavedenie lehôt na prehodnotenie dôvodnosti vydania potvrdenia E 101 inštitúciou, ktorá ho vydala, a prípadne zrušenie alebo opravu tohto potvrdenia na žiadosť príslušnej inštitúcie iného členského štátu. V prípade nevyvrátiteľného podvodu, ktorého sa dopustil žiadateľ o dokument, musí inštitúcia, ktorá ho vydala, tento dokument bezodkladne so spätnou účinnosťou zrušiť alebo opraviť. Pozri podrobnejšie návrhy, ktoré som predniesol vo veci Altun a i. ( C-359/16, EU:C:2017:850, bod 21).

47 Vec, v ktorej bol vydaný rozsudok zo 6. septembra 2018, Alpenrind a i. (C-527/16, EU:C:2018:669), je v tejto súvislosti názorným príkladom. V tejto veci príslušná inštitúcia hostiteľského členského štátu oznámila inštitúcii, ktorá vydala prenosné dokumenty A1 pre určitých pracovníkov, že tieto dokumenty nie sú platné. Inštitúcia, ktorá ich vydala, odmietla zrušiť tieto dokumenty. Po tejto nezhode sa dotknuté členské štáty obrátili na správnu komisiu, ktorá vydala rozhodnutie o zrušení uvedených dokumentov. Inštitúcia, ktorá vydala tieto dokumenty, ich však po tomto zmierovacom postupe nezrušila.

48 Smernica Európskeho parlamentu a Rady z 15. mája 2014 (Ú. v. EÚ L 159, 2014, s. 11). Článok 6 ods. 10 tejto smernice konkrétne stanovuje, že žiadosť o informácie medzi príslušnými inštitúciami v oblasti vysielania pracovníkov nebráni príslušným orgánom hostiteľského členského štátu v tom, aby prijali opatrenia v súlade s príslušným vnútroštátnym právom a právom Únie s cieľom vyšetrovania a predchádzania údajným porušeniam pravidiel vysielania pracovníkov.

86. Dialóg medzi príslušnými inštitúciami, ktorý sa uskutočňuje pred začatím konania na súde hostiteľského členského štátu, totiž môže pomôcť rozptýliť prípadné pochybnosti o skutkových okolnostiach posudzovaného prípadu, najmä ak si konštatovanie podvodu vyžaduje preverovanie v členskom štáte, v ktorom bolo toto potvrdenie vydané.[49] Okrem toho v prípade, ak by inštitúcia, ktorá vydala potvrdenie E 101, vyhlásila toto potvrdenie za neplatné alebo by ho zrušila na základe žiadosti príslušnej inštitúcie hostiteľského členského štátu, mohlo by byť zbytočné obrátiť sa na súd tohto štátu. Dialóg medzi príslušnými inštitúciami tak môže prispieť k hospodárnosti konania.[50] Aj po vydaní odsudzujúceho rozhodnutia súdom hostiteľského členského štátu má tento dialóg zásadný význam. O vyhlásení potvrdenia E 101za neplatné, ktoré platí pre celú Úniu, môže rozhodnúť len inštitúcia, ktorá ho vydala,[51] pričom súd hostiteľského členského štátu je oprávnený len nezohľadniť toto potvrdenie v rámci konania na tomto súde. Okrem toho uvedený dialóg umožňuje zabezpečiť urovnanie finančných následkov podvodu a zaručiť, aby pracovníci nemali ťažkosti s uplatnením svojho práva na sociálne zabezpečenie.[52]

*c) O zásade vzájomnej dôvery*

87. V druhom rade zásada vzájomnej dôvery podľa môjho názoru nevyžaduje iný výklad, než aký navrhujem. Predovšetkým treba poukázať na to, že súd hostiteľského členského štátu tým, že konštatuje, že potvrdenie E 101 bolo získané podvodom, nespochybňuje dodržanie práva Únie inštitúciou, ktorá vydala toto potvrdenie. Také konštatovanie podvodu neznamená, že táto inštitúcia porušila právo Únie, ale len to, že bola oklamaná podvodným konaním zamestnávateľa.

88. Okrem toho v prípade, ak by inštitúcia, ktorá vydala potvrdenie, na žiadosť príslušnej inštitúcie hostiteľského členského štátu v rámci ich dialógu pristúpila k prehodnoteniu potvrdenia E 101 a rozhodla by sa ponechať ho v platnosti s odôvodnením, že podľa jej názoru toto potvrdenie nebolo získané alebo použité podvodom, zásada vzájomnej dôvery určite vyžaduje, aby súd hostiteľského členského štátu riadne zohľadnil túto odpoveď a prípadné skutočnosti, ktoré táto inštitúcia uviedla na podporu tejto odpovede. Táto zásada však nemôže vyžadovať, aby sa tento súd cítil viazaný touto odpoveďou, hoci by mu inak boli známe skutočnosti preukazujúce tento podvod.

89. V tejto súvislosti nemožno argumentovať na základe analógie s nástrojmi práva Únie v civilnej a trestnej oblasti, ktoré vyžadujú, aby vnútroštátne súdy uznávali alebo vykonávali určité listiny pochádzajúce z iných členských štátov bez toho, aby v zásade mohli spochybniť ich dôvodnosť. Tieto nástroje sú totiž súčasťou spolupráce medzi *justičnými orgánmi* a táto skutočnosť odôvodňuje vysokú mieru dôvery, na ktorej spočíva systém uznávania a výkonu upravený týmito nástrojmi.[53] Tú istú

49 Má na mysli najmä druh podvodu, o ktorý išlo vo veci, v ktorej bol vydaný rozsudok Altun, spočívajúci v zakladaní „schránkových“ spoločností v danom členskom štáte s jediným cieľom vyslať pracovníkov do iného členského štátu. Írsko a Komisia však dokonca tvrdia, že súdu hostiteľského členského štátu *nemôžu byť známe skutočnosti preukazujúce podvod, pokiaľ sa neuskutočnil dialóg s inštitúciou, ktorá vydala potvrdenie*. Je celkom zrejmé, že toto tvrdenie je prehnané. Hoci taký dialóg môže byť užitočný na získanie dôkazov, nie je nevyhnutný. Táto inštitúcia nemá vždy lepšie predpoklady na preukázanie podvodu než orgány hostiteľského členského štátu. Rozhodujúce skutočnosti možno konkrétne často zistiť v hostiteľskom členskom štáte. Tak je to v prípade okolností, akými sú okolnosti sporov vo veci samej, v ktorých treba najmä určiť, či má zamestnávateľ pobočku v tomto štáte a či majú pracovníci väzbu s touto pobočkou (pozri oddiel C nižšie). Okrem toho samotný normotvorca Únie zdôraznil kontrolnú úlohu priznanú orgánom hostiteľského členského štátu v smernici 2014/67, ktorej článok 7 v podstate stanovuje, že za kontrolu dodržiavania tejto smernice a smernice 96/71 sú zodpovedné orgány tohto štátu, ktorým prípadne pomáhajú orgány vysielajúceho členského štátu.

50 Ak by francúzske orgány v prejednávanom prípade začali dialóg skôr, inštitúcia, ktorá vydala potvrdenia, by pravdepodobne vyhlásila sporné potvrdenia E 101 za neplatné, lebo to neurobila v podstate z dôvodov týkajúcich sa premlčania.

51 Pozri návrhy, ktoré som predniesol vo veci Altun a i. (C-359/16, EU:C:2017:850, bod 56).

52 Pozri úvahy uvedené v poznámke pod čiarou 56 nižšie.

53 Pozri napríklad v súvislosti s rámcovým rozhodnutím Rady 2002/584/SVV z 13. júna 2002 o európskom zatykači a postupoch odovzdávania osôb medzi členskými štátmi (Ú. v. ES L 190, 2002, s. 1; Mim. vyd. 19/006, s. 34) rozsudok z 10. novembra 2016, Poltorak (C-452/16 PPU, EU:C:2016:858, bod 45). Pozri tiež v rámci nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1215/2012 z 12. decembra 2012 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (Ú. v. EÚ L 351, 2012, s. 1) (ďalej len „nariadenie Brusel Ia“) rozsudok zo 16. júla 2015, Diageo Brands (C-681/13, EU:C:2015:471, body 40 a 63).

mieru dôvery nemožno vyžadovať od *súdu*, pokiaľ ide o stanovisko, ktoré vyjadril *správny orgán* iného členského štátu. Inak povedané, zásada vzájomnej dôvery nemôže vyžadovať, aby inštitúcia, ktorá vydala potvrdenie, mala v istom zmysle „právo veta“ vo vzťahu k právomoci súdu hostiteľského členského štátu nezohľadniť potvrdenie E 101 získané alebo použité podvodom.

90. V každom prípade napokon pripomínam, že zásada vzájomnej dôvery zakladá *domnienku* dodržiavania práva Únie, ktorá je síce silná, ale nie nevyvrátiteľná. Naopak, túto domnienku možno za „výnimočných okolností“ vyvrátiť.[54] Zastávam názor, že dôkaz o podvode je takou okolnosťou.

*d) O zásade poistenia v jednom systéme sociálneho zabezpečenia a zásade právnej istoty*

91. V treťom rade zásada poistenia v jednom systéme sociálneho zabezpečenia[55] tiež nevyžaduje odlišný výklad. Je pravda, že – ako zdôrazňuje Vueling – v sporoch vo veci samej konštatovanie podvodu a nezohľadnenie sporných potvrdení E 101 majú okrem iného za následok, že tejto spoločnosti bola uložená povinnosť vyplatiť CRPNPAC náhradu škody vo výške časti príspevkov, ktoré neboli odvedené vo Francúzsku, zatiaľ čo inštitúcia, ktorá vydala potvrdenia, v súčasnosti odmieta vrátiť príspevky, ktoré už boli odvedené v Španielsku, čo v praxi znamená uloženie povinnosti platiť dvojaké príspevky za tú istú činnosť.

92. Také dôsledky však nespôsobujú ujmu dotknutým pracovníkom, ale *zamestnávateľovi, ktorý sa dopustil podvodu*. Tento zamestnávateľ pritom berie na seba riziko takých dôsledkov, ak svojím podvodom narúša fungovanie pravidiel nariadenia č. 1408/71. Tieto dôsledky navyše môžu odradiť od podvodu.[56]

93. V štvrtom rade, pokiaľ ide o zásadu právnej istoty, stačí pripomenúť, že osoba, ktorá umelo vytvorí alebo obíde podmienky súvisiace s dosiahnutím určitej výhody vyplývajúcej z práva Únie, nie je oprávnená dovolávať sa tejto zásady s cieľom namietať proti strate dotknutej výhody na základe zásady zákazu podvodných alebo zneužívajúcich praktík.[57]

*e) O práve na účinný prostriedok nápravy*

94. V piatom rade a pre úplnosť vo veci C-37/18 dodávam, že výklad, ktorý navrhujem, podporujú úvahy súvisiace s účinnou súdnou ochranou, na ktorú má pracovník, akým je pán Poignant, nárok v prípade podvodu, ktorého sa dopustil jeho zamestnávateľ.

95. V tejto súvislosti uvádzam, že ak sa zamestnávateľ dopustí podvodu prostredníctvom potvrdenia E 101, zbaví dotknutého pracovníka príspevkov do systému sociálneho zabezpečenia, v ktorom by mal byť tento pracovník poistený podľa kolíznych noriem stanovených normotvorcom Únie v nariadení č. 1408/71. Pokiaľ sú tieto právne predpisy priaznivejšie než právne predpisy, ktoré sa na tohto pracovníka nesprávne vzťahovali z dôvodu podvodných postupov zamestnávateľa, pracovníkovi vznikne

54 Pozri najmä rozsudok z 5. apríla 2016, Aranyosi a Căldăraru (C-404/15 a C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, bod 82 a citovaná judikatúra).

55 Pokiaľ ide o túto zásadu, pozri bod 57 vyššie.

56 Konštatovanie podvodu by vo všeobecnosti malo najmä viesť k poisteniu dotknutých pracovníkov v systéme sociálneho zabezpečenia hostiteľského členského štátu so spätnou účinnosťou. Koordinačné nariadenia však v súčasnosti neobsahujú ustanovenia týkajúce sa urovnávania finančných následkov takej zmeny so spätnou účinnosťou, najmä pokiaľ ide o príspevky, ktoré nesprávne odviedol zamestnávateľ. Ťažkosti vyplývajúce z tejto zmeny poistenia však možno odstrániť riešením, na ktorom sa dohodnú príslušné inštitúcie v duchu spolupráce. V tejto súvislosti sa domnievam, že ak súd hostiteľského členského štátu konštatoval podvod v rozsudku, ktorý nadobudol právoplatnosť, inštitúcia, ktorá vydala potvrdenia, by mala vyvodiť dôsledky z tohto súdneho rozhodnutia a zrušiť sporné potvrdenia a rokovať o takom riešení. Vzájomná dôvera sa totiž musí uplatňovať obojsmerne [pozri návrhy, ktoré som predniesol vo veci Altun a i. (C-359/16, EU:C:2017:850, bod 65)]. Okrem toho mechanizmy, ktorých cieľom je uľahčiť urovnávanie finančných následkov, sú upravené v návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení [nariadenie č. 883/2004] a [nariadenie č. 987/2009] [COM(2016) 815 final], ktorý zatiaľ nebol prijatý.

57 Pozri v tomto zmysle rozsudok z 22. novembra 2017, Cussens a i. (C-251/16, EU:C:2017:881, bod 43 a citovaná judikatúra), ako aj návrhy, ktoré som predniesol vo veci Altun a i. (C-359/16, EU:C:2017:850, bod 66).

škoda, na náhradu ktorej má nárok. Domnievam sa, že ak by judikatúra týkajúca sa záväznosti potvrdenia E 101, ktorú Súdny dvor sformuloval najmä s cieľom chrániť právo na voľný pohyb pracovníkov, mohla obmedziť možnosť podať takú žalobu o náhradu škody, predstavovalo by to zvláštny zvrat.

96. Okrem tejto úvahy poukazujem na to, že pracovník nie je oprávnený začať dialóg medzi príslušnými inštitúciami podľa článku 84a ods. 3 nariadenia č. 1408/71 ani dosiahnuť jeho začatie. Ak by teda právomoc súdu hostiteľského členského štátu nezohľadniť potvrdenie E 101, o ktorom je preukázané, že bolo získané podvodom, v rámci takého konania o náhradu škody závisela od uskutočnenia tohto dialógu, znamenalo by to, že prístup tohto pracovníka k spravodlivosti by bol podmienený požiadavkami, na ktoré tento pracovník nemá nijaký vplyv. Taký výsledok je podľa môjho názoru sotva zlučiteľný s právom na účinný prostriedok nápravy, ktoré je stanovené v článku 47 Charty základných práv Európskej únie.

97. Je pravda, že Komisia na pojednávaní v reakcii na otázku Súdneho dvora tvrdila, že pracovník môže podať žalobu na súdoch vysielajúceho členského štátu (teda štátu, v ktorom má sídlo inštitúcia, ktorá vydala potvrdenie, a štátu, v ktorom sa v zásade nachádza sídlo zamestnávateľa), ktoré by mali neobmedzenú právomoc nezohľadniť potvrdenie E 101 alebo ho vyhlásiť za neplatné.

98. V tejto súvislosti uznávam, že právo na účinný prostriedok nápravy vo všeobecnosti nezaručuje osobe podliehajúcej súdnej právomoci právo podať žalobu na súde, ktorý si sama vyberie. V zásade je rozhodujúce, aby existoval nejaký príslušný súd, ktorý poskytuje záruky spojené s právom na spravodlivý proces, na ktorom táto osoba môže podať žalobu. [58]

99. Domnievam sa však, že pracovník ako slabší účastník pracovnoprávneho vzťahu musí mať nárok na *uľahčený prístup* k spravodlivosti, aby mohol uplatniť svoje práva voči svojmu zamestnávateľovi. Táto úvaha je podľa môjho názoru súčasťou požiadaviek vyplývajúcich zo základného práva na účinný prostriedok nápravy.

100. V tejto súvislosti je relevantným referenčným kritériom článok 21 nariadenia Brusel Ia [59]. Podľa tohto ustanovenia sa síce zamestnanec môže rozhodnúť, že bude žalovať svojho zamestnávateľa na súdoch členského štátu, v ktorom má zamestnávateľ sídlo. Normotvorca Únie však predovšetkým umožnil zamestnancovi podať žalobu na súdoch podľa miesta, kde zamestnanec obvykle vykonáva svoju prácu, pričom tento súd sa považuje za vhodný tak z hľadiska blízkosti k sporu, ako aj vzhľadom na potrebu chrániť zamestnanca. [60]

101. Rozšírenie judikatúry Súdneho dvora týkajúcej sa záväznosti potvrdenia E 101 v takom kontexte by v praxi znamenalo, že pracovník by bol zbavený prístupu k súdu, ktorý môže najlepšie vyriešiť spor a ochrániť jeho záujmy a ktorý je podľa môjho názoru navyše jediným „reálne“ príslušným súdom v prípade podvodu v súvislosti s potvrdením E 101. Je totiž pravdepodobné, že pracovník sa vzhľadom na neznalosť jazyka a miestneho práva, ako aj vzdialenosť od svojho bydliska vzdá výkonu svojich práv na súdoch vysielajúceho členského štátu. [61]

58 Pozri rozsudok z 21. októbra 2015, Gogova (C-215/15, EU:C:2015:710, body 45 a 46), ako aj FAWCETT, J. J.: The impact of Article 6(1) of the ECHR on private international law. In: *International & Comparative Law Quarterly*, 2007, 56(1), s. 1.

59 Podľa článku 1 ods. 2 písm. c) nariadenia Brusel Ia sa toto nariadenie neuplatňuje na sociálne zabezpečenie. Preto by prípadná žaloba pracovníka proti inštitúcii, ktorá vydala potvrdenie, nepatrila do pôsobnosti uvedeného nariadenia. Naproti tomu toto vylúčenie by sa neuplatnilo na žalobu o náhradu škody podanú pracovníkom proti jeho zamestnávateľovi, aj keď je založená na tom, že zamestnávateľ si nesplnil povinnosti v oblasti sociálneho zabezpečenia [pozri rozsudok zo 14. novembra 2002, Baten (C-271/00, EU:C:2002:656, bod 48)].

60 Pozri rozsudky z 15. januára 1987, Shenavai (266/85, EU:C:1987:11, bod 16), a z 27. februára 2002, Weber (C-37/00, EU:C:2002:122, bod 40). V tomto smere sa prikláňam k názoru, že v situácii, o akú ide v sporoch vo veci samej, sa obvyklé miesto výkonu práce dotknutých pracovníkov nenachádza vo vysielajúcom členskom štáte, ale v hostiteľskom členskom štáte (pozri bod 147 nižšie).

61 Pozri analogicky, pokiaľ ide o miestnu príslušnosť v rámci ochrany spotrebiteľa, rozsudok z 27. júna 2000, Océano Grupo Editorial a Salvat Editores (C-240/98 až C-244/98, EU:C:2000:346, body 22 až 24).

*f) O medziach výkladu, ktorý navrhujem*

102. Napokon musím zdôrazniť medze výkladu, ktorý navrhujem. Nejde o priznanie všeobecnej právomoci spochybniť potvrdenie E 101 v hostiteľskom členskom štáte. Po prvé právomoc nezohľadniť ho má len súd tohto štátu.[62] Po druhé aj v konaní na tomto súde stále platí domnienka správnosti uplatnenia právnych predpisov vyplývajúca z tohto potvrdenia. Z nevyvrátiteľnej domnienky sa stáva jednoducho zmiešaná podmienka: možno ju vyvrátiť dôkazom o podvode, a to nie v zmysle vnútroštátneho práva, ale v zmysle práva Únie, pričom podvod je vymedzený reštriktívne. Napokon, ako som uviedol v celom tomto oddiele, potvrdenie E 101 nemožno nezohľadniť na základe jednoduchých *podozrení* z podvodu, ale na základe *skutočností preukazujúcich podvod*, ktoré musia predložiť osoby podliehajúce súdnej právomoci, ktoré sa dovolávajú existencie tohto podvodu.

103. Pokiaľ ide o riziko protekcionizmu vyplývajúce z takého riešenia, ktoré sa niekedy spomína v odbornej literatúre, len zdôrazním, že členské štáty musia mať vzájomnú dôveru vo svoje súdy, ktoré v spolupráci so Súdnym dvorom plnia úlohu, ktorá im je priznaná spoločne, s cieľom zabezpečiť dodržiavanie práva pri výklade a uplatňovaní Zmlúv. Vnútroštátny súd teda nemožno takto podozrievať z protekcionizmu, keďže jeho nezávislosť predpokladá dodržanie objektívnosti a neexistenciu akéhokoľvek záujmu na vyriešení sporu okrem striktného uplatňovania právnych noriem. Súdny dvor navyše aktívne dohliada na dodržiavanie tejto nezávislosti.[63] Okrem toho môže v rámci prejudiciálneho konania kontrolovať správne uplatňovanie výnimky týkajúcej sa podvodu.[64]

*g) Predbežný záver*

104. Na základe všetkých vyššie uvedených úvah som teda dospel k záveru, že súd hostiteľského členského štátu má právomoc nezohľadniť potvrdenie E 101 získané alebo použité podvodom. Uskutočnenie dialógu medzi príslušnými inštitúciami upraveného v článku 84a ods. 3 nariadenia č. 1408/71 nemá vplyv na túto právomoc. Bez ohľadu na to, či inštitúcia tohto štátu ešte nezačala tento dialóg, či tento dialóg prebieha alebo či inštitúcia, ktorá vydala potvrdenie, nesúhlasí s názorom prvej uvedenej inštitúcie, tento súd nemôže zohľadniť toto potvrdenie, pokiaľ sú mu známe skutočnosti, ktoré preukazujú podvod. Rozsudok Altun podľa môjho názoru nemožno vykladať tak, že stanovuje podmienky odporujúce tomuto výkladu.

*2. Subsidiárne: o uplatnení podmienok týkajúcich sa uskutočnenia dialógu medzi príslušnými inštitúciami za okolností, akými sú okolnosti sporov vo veci samej*

105. Pripomínam, že podľa výkladu rozsudku Altun, ktorý navrhujú najmä Vueling, česká vláda, Írsko a Komisia, súd hostiteľského členského štátu má právomoc nezohľadniť potvrdenie E 101 v prípade podvodu jedine pod podmienkou, že orgány hostiteľského členského štátu sa obrátili na inštitúciu, ktorá vydala toto potvrdenie, s konkrétnymi skutočnosťami, ktoré umožňujú domnievať sa, že toto potvrdenie bolo získané podvodom, a že táto druhá inštitúcia nepristúpila k prehodnoteniu uvedeného potvrdenia s prihliadnutím na tieto skutočnosti v primeranej lehote.

62 Pozri – aj v tomto prípade a *contrario* – rozsudok z 11. júla 2018, Komisia/Belgicko (C-356/15, EU:C:2018:555, bod 105), kde Súdny dvor odmietol predmetné právne predpisy z druhého dôvodu, že sa neobmedzovali na to, že súdu zverovali právomoc konštatovať podvod a z toho dôvodu nezohľadniť prenosný dokument A1, ale priznávali túto možnosť vnútroštátnym správnym orgánom bez akéhokoľvek súdneho konania.

63 Pozri rozsudky z 27. februára 2018, Associação Sindical dos Juízes Portugueses (C-64/16, EU:C:2018:117), a z 25. júla 2018, Minister for Justice and Equality (Nedostatky súdneho systému) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586).

64 Prípadné pochybenia vnútroštátnych súdov, ak k nim došlo v poslednom stupni, by sa navyše mohli sankcionovať v konaní o žalobe o určenie zodpovednosti [rozsudok z 30. septembra 2003, Köbler (C-224/01, EU:C:2003:513)] alebo v konaní o žalobe o nesplnení povinnosti [rozsudok zo 4. októbra 2018, Komisia/Francúzsko (Zrážková daň z hnuteľného majetku) (C-416/17, EU:C:2018:811)] podanej proti dotknutému členskému štátu.

106. Podľa ich názoru tieto podmienky v prejednávanom prípade nie sú splnené. Francúzske orgány sa mali obrátiť na inštitúciu, ktorá vydala potvrdenie, v máji 2008, po tom, čo inšpekcia práce vyhotovila zápisnicu. Urobili to pritom až po tom, čo Cour d'appel de Paris (Odvolací súd Paríž) 31. januára 2012 uznal spoločnosť Vueling za vinnú v trestnom konaní.[65] Podľa tejto spoločnosti je skutočnosť, že francúzske orgány následne komunikovali s touto inštitúciou, irelevantná. Komisia dodáva, že vzhľadom na to, že uvedená inštitúcia prijala rozhodnutie, podľa ktorého sporné potvrdenia E 101 zostali v platnosti[66], postup spolupráce mal pokračovať v podobe pokusu o zmierenie pred správnou komisiou.

107. Podľa môjho názoru po prvé súd hostiteľského členského štátu nemôže byť zbavený svojej právomoci nezohľadniť potvrdenie E 101 získané alebo použité podvodom len preto, lebo konanie na tomto súde sa začalo *pred začatím dialógu* príslušnou inštitúciou hostiteľského členského štátu v súlade s článkom 84a ods. 3 nariadenia č. 1408/71. Taký výklad je nevyhnutný už len preto, lebo návrh na začatie trestného alebo civilného konania môže podať jednotlivec, akým je pán Poignant, ktorý nemá nijaký vplyv na začatie dialógu medzi príslušnými inštitúciami a nevie o jeho uskutočnení. Ako tvrdí francúzska vláda, aby sa mohla inštitúcia, ktorá vydala potvrdenie, v súlade so zásadou lojálnej spolupráce vyjadriť a prípadne pristúpiť k zrušeniu potvrdenia E 101, je potrebné a postačujúce, aby sa tento dialóg uskutočnil *pred tým, ako súd hostiteľského členského štátu s konečnou platnosťou rozhodne*.

108. Po druhé, pokiaľ ide o výsledok dialógu, z výkladu rozsudku Altun, ktorý navrhujú Vueling, česká vláda, Írsko a Komisia, podľa môjho názoru vyplýva, že súd hostiteľského členského štátu má právomoc nezohľadniť potvrdenie E 101 získané alebo použité podvodom *buď* vtedy, keď inštitúcia, ktorá vydala potvrdenie, neprehodnotila, či je predmetné potvrdenie dôvodné, a neprijala rozhodnutie o ponechaní tohto potvrdenia v platnosti alebo jeho zrušení v primeranej lehote, *alebo* vtedy, keď táto inštitúcia prijala také rozhodnutie v primeranej lehote, ale v odôvodnení tohto rozhodnutia výslovne nerozobrala skutočnosti oznámené príslušnou inštitúciou hostiteľského členského štátu.[67]

109. V prejednávanom prípade pritom po prvé inštitúcia, ktorá vydala potvrdenie, prijala prvé rozhodnutie týkajúce sa sporných potvrdení E 101 dva roky po zaslaní prvej žiadosti francúzskych orgánov, zatiaľ čo jej konečné rozhodnutie bolo vydané viac ako dva a pol roka po zaslaní tejto žiadosti.[68] Tieto rozhodnutia zjavne neboli vydané v primeranej lehote.[69] Po druhé inštitúcia, ktorá vydala potvrdenia, v odôvodnení tohto konečného rozhodnutia nerozobrala skutočnosti, ktoré uviedli francúzske orgány, týkajúce sa podvodu, a to najmä nepravdivé údaje o bydlisku.[70]

110. Zastávam teda názor, že za okolností, o aké ide v sporoch vo veci samej, treba (prípadné) podmienky týkajúce sa dialógu medzi príslušnými inštitúciami považovať za splnené.

65 V tejto súvislosti francúzska vláda na pojednávaní vysvetlila, že prax uplatňovaná v čase skutkových okolností spočívala v tom, že inšpekcia práce doručovala svoje zápisnice o porušení tak príslušnej URSSAF, ako aj prokurátorovi. Ak prokurátor podal obžalobu proti zamestnávateľovi na trestnom súde, URSSAF čakala na výsledok tohto konania. V prípade odsudzujúceho rozsudku táto inštitúcia informovala inštitúciu, ktorá vydala potvrdenie. Inak povedané, francúzske orgány sa domnievali, že nebolo potrebné informovať inštitúciu, ktorá vydala potvrdenie, už pri vzniku pochybností o platnosti potvrdenia E 101, ale až po tom, čo súd v kontradiktórnom konaní konštatoval porušenie pravidiel sociálneho zabezpečenia.

66 Vueling v konaní na Súdnom dvore tvrdí, že inštitúcia, ktorá vydala sporné potvrdenia E 101, potvrdila ich *dôvodnosť*. Poznamenávam však, že z rozhodnutia z 5. decembra 2014, ktorého úradný preklad táto spoločnosť zaslala Súdnemu dvoru, vyplýva, že táto inštitúcia súhlasila s posúdením francúzskych orgánov, pokiaľ ide o právne predpisy týkajúce sa sociálneho zabezpečenia, ktoré sa mali uplatniť na dotknutých pracovníkov, pričom predmetné potvrdenia boli ponechané v platnosti len z dôvodov účelnosti (pozri body 27 a 28 vyššie). Prináleží však prípadne vnútroštátnym súdom, ktoré majú ako jediné právomoc posúdiť skutkový stav, overiť to.

67 Pripomínam, že vo veci, v ktorej bol vydaný rozsudok Altun, inštitúcia, ktorá vydala potvrdenia E 101, odpovedala orgánom hostiteľského členského štátu. Táto inštitúcia však vo svojej odpovedi nevzala do úvahy skutočnosti uvedené týmito orgánmi.

68 Pozri body 27 a 28 vyššie.

69 Komisia napríklad v návrhu nariadenia, o ktorom v súčasnosti rokuje normotvorca Únie, plánuje poskytnúť inštitúcii, ktorá vydala potvrdenie, lehotu na prehodnotenie a prípadne opravu alebo zrušenie potvrdenia E 101 v dĺžke 25 pracovných dní od podania žiadosti inou inštitúciou.

70 V liste z 9. decembra 2014, spomenutom v bode 30 vyššie, sa síce uvádza, že španielske orgány nekonštatovali podvodný úmysel. Tento údaj sa však nenachádza v rozhodnutí z 5. decembra 2014. Okrem toho v tomto liste ani v tomto rozhodnutí nie sú rozobraté skutočnosti, ktoré v tejto súvislosti uviedli francúzske orgány.

### *C. O pojme „podvod“ v zmysle práva Únie*

111. Prejudiciálne otázky položené vnútroštátnymi súdmi vychádzajú z predpokladu, že Vueling sa dopustila podvodu, ktorý s konečnou platnosťou konštatoval francúzsky trestný súd.

112. Po prvé však tento predpoklad spočíva na pojme podvod, *ako sa chápe vo francúzskom práve*. V tejto súvislosti sa podvod vyznačuje úmyselným porušením francúzskeho práva. V rozsudku Altun pritom Súdny dvor chcel zakotviť *autonómny význam* pojmu podvod v oblasti sociálneho zabezpečenia. V tomto rozsudku Súdny dvor rozhodol, že konštatovanie podvodu vychádza zo zbiehajúceho sa súboru údajov preukazujúcich súčasnú existenciu objektívneho a subjektívneho prvku. Objektívny prvok spočíva v skutočnosti, že podmienky požadované na účely získania a použitia potvrdenia E 101 uvedené v hlave II nariadenia č. 1408/71 nie sú splnené. Subjektívny prvok zodpovedá úmyslu dotknutých osôb obísť podmienky vydania uvedeného potvrdenia alebo sa im vyhnúť s cieľom získať výhodu, ktorá je s ním spojená.[71]

113. Po druhé predpoklad, že došlo k podvodu v zmysle práva Únie, je v konaní na Súdnom dvore spochybnený. Vueling tvrdí, že nie je splnený žiadny z prvkov podvodu. Česká vláda tiež zastáva tento názor, zatiaľ čo Komisia má v tejto súvislosti výhrady. Len pán Poignant, CRPNPAC a francúzska vláda sa domnievajú, že v prejednávanom prípade bol nesporne (a s konečnou platnosťou) preukázaný podvod.

114. Za týchto podmienok je podľa môjho názoru potrebné poskytnúť všetky užitočné výkladové usmernenia týkajúce sa pojmu „podvod“ v zmysle práva Únie, aj keď len preto, aby vnútroštátne súdy mohli overiť, či sú v prejednávaných veciach splnené prvky podvodu. Okrem toho tieto spresnenia sú potrebné v záujme právnej istoty, aby sa zabránilo odlišným posúdeniam a odporujúcim si rozhodnutiam v členských štátoch, pokiaľ ide o to, čo predstavuje podvodnú praktiku v oblasti sociálneho zabezpečenia.

115. Preto sa budem zaoberať výkladom objektívneho (bod 2) a subjektívneho (bod 3) prvku podvodu so zreteľom na okolnosti sporov vo veci samej. Považujem však za užitočné uviesť na úvod niekoľko vysvetlení, ktoré podľa môjho názoru umožnia lepšie pochopiť celkový kontext prejednávaných vecí (bod 1).

#### *1. O organizačnej štruktúre nízkonákladových leteckých spoločností a reakcii francúzskeho zákonodarcu a normotvorcu Únie*

116. Podľa štúdií, s ktorými som mal možnosť oboznámiť sa, sú „tradičné“ letecké spoločnosti spravidla organizované na základe prepravného modelu nazývaného „*hub-and-spoke*“. Na tento účel majú prevádzkovú základňu (niekedy viaceré prevádzkové základne), teda hlavné letisko (*hub*), okolo ktorého sú usporiadané destinácie (*spokes*) a kde sa tiež vykonávajú lety medzi destináciami. V tejto prevádzkovej základni sa sústreďuje najmä sídlo spoločnosti a lietadlový park, pričom táto prevádzková základňa predstavuje „domácu základňu“[72] jej palubného personálu, teda letisko, z ktorého tento personál dostáva letové pokyny, na ktorom začína svoju činnosť a kam sa po jej skončení vracia. Naproti tomu destinácie sú len miestami medzipristátia.

71 Rozsudok Altun, body 50 až 52.

72 Tento pojem bol v čase skutkových okolnosti vymedzený v prílohe III nariadenia Rady (EHS) č. 3922/91 zo16. decembra 1991 o harmonizácii technických požiadaviek a správnych postupov v oblasti civilného letectva (Ú. v. ES L 373, 1991, s. 4; Mim. vyd. 07/001, s. 348), zmeneného nariadením Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1899/2006 z 12. decembra 2006 (Ú. v. EÚ L 377, 2006, s. 1). V tejto prílohe III bol pojem „domáca základňa“ vymedzený ako „miesto, ktoré členovi posádky určí prevádzkovateľ. Z tohto miesta člen posádky bežne začína a končí službu alebo sériu služieb a prevádzkovateľ za normálnych podmienok nie je povinný zabezpečiť danému členovi posádky ubytovanie“. Tento pojem je v tomto smere rozhodujúci pre uplatňovanie pravidiel týkajúcich sa maximálnej doby letu a povinnej doby odpočinku. Domáca základňa teda musí byť určená pre každého člena posádky. Uvedená príloha III bola dvakrát nahradená, a to nariadením Komisie (ES) č. 8/2008 z 11. decembra 2007 (Ú. v. EÚ L 10, 2008, s. 1) a nariadením Komisie (ES) č. 859/2008 z 20. augusta 2008 (Ú. v. EÚ L 254, 2008, s. 1), pričom však táto definícia nebola zmenená.

117. Nízkonákladové letecké spoločnosti zasa postupne prijali iný model, nazývaný *„point-to-point“*. Hoci tieto spoločnosti spravidla vždy majú hlavnú prevádzkovú základňu, ktorá slúži ako *hub*, v podstate zabezpečujú pomerne krátke spojenia medzi dvoma destináciami, ktoré umožňujú pravidelné viacnásobné lety lietadiel. Vzhľadom na cieľ čo najviac uľahčiť tieto lety, uvedené spoločnosti dlhodobo priradili personál a vybavenie k obsluhovaným letiskám a v tejto súvislosti zriadili nové základne, ktoré postupne nadobúdajú význam z logistického a ľudského hľadiska.

118. V tomto kontexte určité nízkonákladové spoločnosti vytvorili postup spočívajúci v zamestnávaní pracovníkov, ktorých trvale priradia k vedľajším prevádzkovým základniam nachádzajúcim sa na území iných členských štátov, pričom však na nich uplatňujú sociálne predpisy a predpisy sociálneho zabezpečenia členského štátu, v ktorom sa nachádza ich hlavná prevádzková základňa, a neuplatnia sa pravidlá a príspevky stanovené v členských štátoch, v ktorých sa nachádzajú tieto vedľajšie základne. Na tento účel tieto spoločnosti najmä využívali inštitút vyslania pracovníkov, pričom tvrdili, že ich prítomnosť v iných členských štátoch, než je členský štát, v ktorom sa nachádza ich hlavná prevádzková základňa, spadá pod slobodu poskytovať služby.[73]

119. Francúzsky zákonodarca chcel bojovať proti tomuto postupu tým, že spresnil, čo pre leteckú spoločnosť predstavuje stála prevádzkareň, podľa definície, ktorá je podobná definícii tohto pojmu stanovenej v judikatúre Súdneho dvora, aby bolo preukázané uplatnenie francúzskeho práva podľa článku L. 1262-3 zákonníka práce.[74] Na tento účel bol prijatý článok R. 330-2-1 zákona o civilnom letectve, ktorý spresňuje, že uvedený článok L. 1262-3 sa uplatní na podniky leteckej dopravy z dôvodu ich „prevádzkových základní“ nachádzajúcich sa na území Francúzska, pričom taká „základňa“ je vymedzená ako „súbor priestorov alebo zariadení, z ktorých podnik vykonáva stabilne, obvykle a sústavne činnosť leteckej prepravy pomocou zamestnancov, ktorí tam majú skutočné centrum svojej zárobkovej činnosti“.[75] V prejednávanom prípade Cour d’appel de Paris (Odvolací súd Paríž) založil svoj rozsudok z 31 januára 2012, ktorým bola Vueling uznaná za vinnú v trestnom konaní, práve na týchto ustanoveniach. Tento súd vylúčil uplatnenie pravidiel týkajúcich sa vyslania, keďže táto spoločnosť mala v Roissy takú „základňu“[76].

120. Normotvorca Únie tiež vzal na vedomie predmetný postup. V tejto súvislosti treba pripomenúť, že zatiaľ čo nariadenie č. 1408/71 v článku 14 ods. 2 písm. a) stanovuje osobitné pravidlá pre palubný personál leteckých spoločností – ktoré sa uplatnia *ratione temporis* v prejednávaných veciach a ku ktorým sa vrátim ďalej –, normotvorca Únie v záujme zjednodušenia neprebral tieto osobitné pravidlá do prvotného znenia nariadenia č. 883/2004. Situácia palubného personálu sa teda mala posudzovať z hľadiska všeobecných pravidiel týkajúcich sa pracovníkov zamestnaných v dvoch alebo viacerých členských štátoch, ktoré v prípade uplatnenia na palubný personál väčšinou určovali právo podľa sídla

73 Pokiaľ ide o podrobnejšie vysvetlenia, pozri URBAN, Q.: Le droit individuel applicable au personnel d’une compagnie aérienne *low cost* à l’épreuve de son organisation en réseau. In: LYON-CAEN, A., URBAN, Q.: *Le droit du travail à l’épreuve de la globalisation*. Dalloz, 2008, s. 119 a nasl.; JORENS, Y.: *Fair aviation for all, a discussion on some legal issues*. In: *ETF*, január 2019, najmä s. 12, 13 a 19 až 31, a správu Európskej komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov z 1. marca 2019, nazvanú „Stratégia v oblasti letectva pre Európu: Zachovanie a podporovanie vysokých sociálnych noriem“ [COM (2019) 120 final]. Pozri v tejto súvislosti tiež rozsudok zo 14. septembra 2017, Nogueira a i. (C-168/16 a C-169/16, EU:C:2017:688).

74 Pripomínam, že tento článok v podstate stanovuje, že zamestnávateľ sa nemôže dovolávať ustanovení uplatniteľných na vyslanie, ak má stálu prevádzkareň na území Francúzska. V týchto návrhoch nezaujmem stanovisko k zlučiteľnosti uvedeného článku s právom Únie.

75 V odbornej literatúre sa navyše navrhuje doplniť do nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1008/2008 z 24. septembra 2008 o spoločných pravidlách prevádzky leteckých dopravných služieb v Spoločenstve (Ú. v. EÚ L 293, 2008, s. 3) definíciu pojmu „prevádzková základňa“, podobnú definícii stanovenej vo francúzskom práve (*„an airport at which the airline permanently bases aircraft and crew and from where it operates routes. Both fleet and personnel return to the base at the end of the day“*), s cieľom určiť infraštruktúru, prostredníctvom ktorej letecká spoločnosť stabilne a sústavne vykonáva svoju činnosť, teda vedľajšiu prevádzkareň, na ktorú sa vzťahujú ustanovenia Zmluvy FEÚ týkajúce sa slobody usadiť sa. Pozri JORENS, Y.: c. d., s. 29 a 30.

76 Podľa môjho názoru je mimoriadne poľutovaniahodné, že tento súd neodôvodnil svoje rozhodnutie z hľadiska nariadenia č. 1408/71. Namiesto toho argumentoval so zreteľom na vnútroštátne predpisy (čo už samo osebe môže vyvolať otázky súvisiace s dodržaním prednosti práva Únie), ktorých cieľom je, pokiaľ viem, prebrať smernicu Európskeho Parlamentu a Rady 96/71/ES zo 16. decembra 1996 o vysielaní pracovníkov v rámci poskytovania služieb (Ú. v. ES L 18, 1997, s. 1; Mim. vyd. 05/002, s. 431). Preto tieto predpisy patria do oblasti *pracovného* práva a nemôžu byť priamo relevantné pre posúdenie dodržania pravidiel *sociálneho zabezpečenia* stanovených v uvedenom nariadení. Pojmy vyslanie a podmienky, ktoré sú s ním spojené, v týchto dvoch nástrojoch sú síce podobné, ale predsa odlišné. Aj keď teda v určitých otázkach možno použiť analógiu, nemožno sa hneď domnievať, že riešenia použiteľné v jednej oblasti možno automaticky preniesť na druhú oblasť.

zamestnávateľa. Pri prijímaní nariadenia (EÚ) č. 465/2012[77] však do nariadenia č. 883/2004 doplnil nové osobitné pravidlo, ktoré má podobu právnej fikcie, podľa ktorej sa činnosť palubného personálu *považuje za činnosť vykonávanú len v členskom štáte, v ktorom sa nachádza jeho domáca základňa*, pričom táto fikcia má za následok uplatnenie práva tohto štátu na základe *lex loci laboris*.[78] Inak povedané, „domáca základňa" sa stala hraničným ukazovateľom v oblasti sociálneho zabezpečenia pre palubný personál leteckých spoločností.

*2. O objektívnom prvku podvodu*

121. Pripomínam, že objektívny prvok podvodu spočíva v skutočnosti, že podmienky požadované na účely získania a použitia potvrdenia E 101 nie sú splnené.

122. V prejednávanom prípade je potrebné hneď na úvod objasniť jednu otázku, ktorá sa týka právneho základu, o ktorý sa opierala inštitúcia, ktorá vydala sporné potvrdenia E 101. Také potvrdenie totiž v každom prípade môže preukazovať len dodržanie podmienok uvedených v ustanovení, na základe ktorého bolo vydané.[79]

123. V tejto súvislosti Cour de cassation, chambre sociale (Kasačný súd, komora pre sociálne veci) vo svojom návrhu na začatie prejudiciálneho konania a vo svojej prvej otázke vo veci C-37/18 uvádza, že tieto potvrdenia boli vydané na základe článku 14 ods. 1 písm. a) nariadenia č. 1408/71 a článku 11 ods. 1 vykonávacieho nariadenia č. 574/72, teda na základe ustanovení uplatniteľných na vyslanie pracovníkov.

124. Naopak, Tribunal de grande instance de Bobigny (Vyšší súd Bobigny) vo svojom návrhu na začatie prejudiciálneho konania vo veci C-370/17 uvádza, že spomenuté potvrdenia boli v skutočnosti vydané na základe článku 14 ods. 2 písm. a) nariadenia č. 1408/71 a článku 12a ods. 1a vykonávacieho nariadenia č. 574/72, teda na základe ustanovení uplatniteľných na cestujúci alebo palubný personál podnikov medzinárodnej prepravy. Pochybnosti vyvoláva aj prvá otázka tohto súdu, keďže sa v nej uvádza, že tie isté potvrdenia boli vydané „v súlade" s článkom 11 ods. 1 v spojení s článkom 12a ods. 1a vykonávacieho nariadenia č. 574/72, teda tak na základe ustanovení týkajúcich sa vyslania, ako aj na základe ustanovení uplatniteľných na cestujúci alebo palubný personál.

125. Ako vyplýva zo spisu, ktorý má k dispozícii Súdny dvor, a ako uvádza Cour de cassation, chambre sociale (Kasačný súd, komora pre sociálne veci), Vueling si vyžiadala sporné potvrdenia E 101 a príslušná inštitúcia ich vydala v skutočnosti (len) na základe ustanovení uplatniteľných na vyslanie pracovníkov. V týchto návrhoch teda budem vychádzať z tohto predpokladu. Je úlohou Tribunal de grande instance de Bobigny (Vyšší súd Bobigny), ktorý má ako jediný právomoc posúdiť skutkový stav, aby to sám overil.[80]

126. V nadväznosti na uvedené spresnenie vysvetlím, prečo potvrdenia E 101 za okolností, akými sú okolnosti sporov vo veci samej, nemohli byť platne vydané na základe ustanovení uplatniteľných na vyslanie pracovníkov [písmeno a)]. Následne vysvetlím, prečo by sa na dotknutých pracovníkov nemohli uplatňovať ani právne predpisy podľa sídla zamestnávateľa na základe ustanovení uplatniteľných na cestujúci alebo palubný personál [písmeno b)].

77 Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady z 22. mája 2012, ktorým sa menia a dopĺňajú nariadenia č. 883/2004 a 987/2009 (Ú. v. EÚ L 149, 2012, s. 4).

78 Pozri článok 11 ods. 5 nariadenia č. 883/2004, zmeneného nariadením č. 465/2012.

79 Pozri návrhy, ktoré som predniesol vo veci A-Rosa Flussschiff (C-620/15, EU:C:2017:12, bod 35).

80 Vysvetlenia, ktoré poskytol Tribunal de grande instance de Bobigny (Vyšší súd Bobigny), a formulácia prvej otázky tohto súdu pripomínajú argumentáciu spoločnosti Vueling. Táto spoločnosť totiž vo svojich pripomienkach v konaní na Súdnom dvore tvrdí, že v prejednávanom prípade boli splnené podmienky stanovené v článku 14 ods. 1 písm. a) nariadenia č. 1408/71, no uvádza, že sporné potvrdenia E 101 boli vydané na základe článku 14 ods. 2 písm. a) tohto nariadenia a článku 12a bodu 1a vykonávacieho nariadenia č. 574/72.

*a) O neuplatniteľnosti článku 14 ods. 1 písm. a) nariadenia č. 1408/71 na palubný personál leteckých spoločností prevádzkujúcich medzinárodnú prepravu*

127. Vueling uvádza, že pravidlá týkajúce sa vyslania pracovníkov, stanovené v článku 14 ods. 1 písm. a) nariadenia č. 1408/71 a v článku 11 ods. 1 vykonávacieho nariadenia č. 574/72, sa môžu uplatniť na palubný personál leteckej spoločnosti, ktorá – tak ako ona – prevádzkuje medzinárodnú prepravu cestujúcich.

128. Domnievam sa však, že – ako právny zástupca pána Poignanta a CRPNPAC uviedol na pojednávaní – na palubný personál takej leteckej spoločnosti sa vzťahuje článok 14 ods. 2 písm. a) nariadenia č. 1408/71 a tento personál nemôže byť „vyslaný“ do členského štátu na základe článku 14 ods. 1 písm. a) tohto nariadenia.

129. Tento výklad vyplýva *predovšetkým* zo systematiky nariadenia č. 1408/71. Pravidlá týkajúce sa vyslania a pravidlá uplatniteľné na cestujúci alebo palubný personál podnikov medzinárodnej prepravy predstavujú – ako sa uvádza v úvodnej časti článku 14 tohto nariadenia – dve výnimky zo zásady *lex loci laboris* stanovenej v článku 13 ods. 2 písm. a) uvedeného nariadenia. Štruktúra článku 14 a jeho vzťah k článku 13 zdôrazňujú, že prvá výnimka sa nemá uplatniť s cieľom odchýliť sa od druhej výnimky.

130. Uvedený výklad je *ďalej* nevyhnutný vzhľadom na samotné znenie relevantných ustanovení nariadenia č. 1408/71, vykladaného z hľadiska celkového kontextu týchto ustanovení. Pripomínam, že článok 14 ods. 1 písm. a) tohto nariadenia sa týka „osob[y], ktorá je zamestnaná na území *členského štátu*… a ktorá je vyslaná… na územie *iného členského štátu*“. Naopak, článok 14 ods. 2 písm. a) uvedeného nariadenia sa týka situácie pracovníkov, ktorí sa považujú za zamestnaných – ako sa uvádza v úvodnej časti tohto odseku – „na území *dvoch alebo viacerých členských štátov*“ [81].

131. V tejto súvislosti uvádzam, že hoci pojem „vyslanie“ v zmysle článku 14 ods. 1 písm. a) nariadenia č. 1408/71 nie je vymedzený v tomto nariadení, podmienky stanovené v tomto ustanovení vyjadrujú myšlienku, že ide o usadeného pracovníka, ktorý obvykle vykonáva svoju činnosť v niektorom členskom štáte, je dočasne vyslaný do iného členského štátu a po skončení tohto vyslania sa vráti do prvého členského štátu. Palubný personál leteckej spoločnosti, ktorý je zamestnaný na palube lietadiel prevádzkovaných na medzinárodných letoch, pritom nemôže spadať pod tento pojem, lebo nemá väzbu s územím *členského štátu*, kde obvykle pracuje. V prípade tohto personálu, ktorý je prirodzene mobilný, predstavuje výkon činností vo *viacerých členských štátoch* normálny aspekt pracovných podmienok. [82] Tento kontext je dôvodom na to, aby normotvorca Únie v uvedenom nariadení stanovil osobitný hraničný ukazovateľ pre tento personál. [83]

81 Kurzívou zvýraznil generálny advokát.

82 Pozri v tomto zmysle rozsudok z 19. marca 2015, Kik (C-266/13, EU:C:2015:188, bod 59).

83 Pozri v tom istom zmysle GAMET, L.: Personnel des aéronefs et lois sociales françaises: les compagnies *low cost* dans les turbulences du droit social français. In: *Droit social*, 2012, s. 502, a analogicky v súvislosti s cestujúcim personálom LHERNOULD, J. F., PALLI, B.: Le statut social du chauffeur routier international à la lumière des dernières propositions législatives communautaires. In: *Droit social*, 2017, s. 1057.

132. *Napokon* článok 14 ods. 1 písm. a) nariadenia č. 1408/71 ako výnimka sa musí podľa Súdneho dvora vykladať reštriktívne.[84] Toto ustanovenie teda nemožno uplatniť *analogicky* na cestujúci alebo palubný personál, ktorý spadá pod odsek 2 písmeno a) tohto článku.[85]

*b) O výklade článku 14 ods. 2 písm. a) nariadenia č. 1408/71 za okolností, akými sú okolnosti sporov vo veci samej*

133. Podľa môjho názoru konštatovanie, že sporné potvrdenia E 101 nemohli byť platne vydané na základe ustanovení uplatniteľných na vyslanie pracovníkov, môže samo osebe predstavovať objektívny prvok podvodu.

134. Napriek tomu, keďže článok 14 ods. 2 písm. a) nariadenia č. 1408/71 stanovuje, že v zásade sa uplatní právo členského štátu, v ktorom sa nachádza sídlo zamestnávateľa, a potvrdenia E 101 mohli byť *hypoteticky* vydané na základe tohto ustanovenia, aby som sa vyhol akémukoľvek obvineniu z formalizmu, považujem za vhodné vysvetliť, prečo príslušná inštitúcia nemohla platne vydať také potvrdenia ani na základe tohto ustanovenia.

135. V tejto súvislosti pripomínam, že hoci článok 14 ods. 2 písm. a) nariadenia č. 1408/71 stanovuje, že v zásade sa uplatní právo členského štátu, v ktorom sa nachádza sídlo zamestnávateľa, toto ustanovenie tiež pripúšťa určité výnimky. Konkrétne v jeho bode i) sa uvádza, že „ak má podnik pobočku alebo stále zastúpenie na území členského štátu, iného ako je štát, v ktorom má svoje sídlo alebo miesto podnikania, osoba zamestnaná takou pobočkou alebo stálym zastúpením podlieha právnym predpisom členského štátu, na území ktorého sa takáto pobočka alebo stále zastúpenie nachádza“.

136. Podľa tejto formulácie musia byť na to, aby sa toto ustanovenie uplatnilo na pracovníka, splnené dve kumulatívne podmienky: po prvé zamestnávateľ musí mať „pobočku alebo stále zastúpenie“ v inom členskom štáte, než je členský štát, v ktorom má sídlo, a po druhé tento pracovník musí byť „zamestnaný“ týmto subjektom.

137. V tejto súvislosti, pokiaľ ide o *prvú z týchto podmienok*, diskusie, ktoré sa viedli v konaní na Súdnom dvore v súvislosti s existenciou „pobočky alebo stáleho zastúpenia“ za okolností sporov vo veci samej, podľa môjho názoru odrážajú vysvetlenia uvedené v bodoch 117 až 119 vyššie. Vueling totiž tvrdí, že v čase skutkových okolností vykonávala len skúšobnú prevádzku pravidelných letov medzi viacerými španielskymi mestami a Parížom v prevádzkových intervaloch, v dôsledku ktorých niektoré lietadlá medzi dvoma letmi zostali cez noc zaparkované na odstavnej ploche letiska Paris-Charles-de-Gaulle. Tým odmieta myšlienku, že mala taký subjekt alebo akúkoľvek inú vedľajšiu prevádzkareň na tomto letisku, a v podstate sa dovoláva výkonu slobodného poskytovania služieb.

138. Domnievam sa však, že za okolností, akými sú okolnosti sporov vo veci samej, je takmer nepochybné, že existovala „pobočka alebo stále zastúpenie“ v zmysle článku 14 ods. 2 písm. a) bodu i) nariadenia č. 1408/71.

84 Pozri analogicky rozsudok zo 6. septembra 2018, Alpenrind a i. (C-527/16, EU:C:2018:669, bod 95).

85 Spresňujem však, že vzhľadom na to, že článok 14 ods. 2 písm. a) nariadenia č. 1408/71 sa týka len palubného personálu, ktorý je zamestnaný na území dvoch alebo viacerých členských štátov, toto ustanovenie sa nevzťahuje na pracovníkov, ktorí vykonávajú len vnútroštátne lety. V tomto prípade sa musí uplatniť základné pravidlo *lex loci laboris*, ktoré je zakotvené v článku 13 ods. 2 nariadenia č. 1408/71 [pozri v tejto súvislosti vec, v ktorej bol vydaný rozsudok z 27. apríla 2017, A-Rosa Flussschiff (C-620/15, EU:C:2017:309)], a dotknutí pracovníci by sa mohli odvolávať na pravidlá týkajúce sa vyslania. V prejednávanom prípade však nejde o túto špecifickú situáciu, keďže palubný personál leteckej spoločnosti, ktorá prevádzkuje medzinárodnú prepravu, má pracovať obvykle v lietadlách, ktoré lietajú do rôznych členských štátov. Navyše poznamenávam, že z uplatnenia článku 11 ods. 5 nariadenia č. 883/2004, zmeneného nariadením č. 465/2012, by mohlo vyplynúť odlišné riešenie. V rámci právnej fikcie zakotvenej v tomto ustanovení sa totiž činnosť palubného personálu už nepovažuje za činnosť vykonávanú vo viacerých členských štátoch, ale považuje sa za činnosť vykonávanú len v štáte, v ktorom sa nachádza domáca základňa (pozri bod 120 vyššie).

139. V tejto súvislosti treba poukázať na to, že uvedený pojem „pobočka alebo stále zastúpenie“ nie je vymedzený v tomto nariadení, ktoré neodkazuje ani na príslušné právne predpisy členských štátov. Preto sa musí vykladať autonómne, a to podľa obvyklého významu tohto pojmu v bežnom jazyku pri súčasnom zohľadnení súvislostí, v ktorých sa používa, ako aj pri zohľadnení účelu sledovaného právnou úpravou, v ktorej sa nachádza. [86]

140. Pojem „pobočka“ v obvyklom význame označuje určitý druh vedľajšej prevádzkarne (na rozdiel od hlavnej prevádzkarne podniku), ktorá nemá vlastnú právnu subjektivitu (na rozdiel od dcérskej spoločnosti) a je do určitej miery samostatná. Pojem „stále zastúpenie“ označuje podobnú situáciu, pričom označuje stabilný subjekt, ktorý koná v mene a na účet hlavnej prevádzkarne.

141. Pokiaľ ide o súvislosti a účel sledovaný nariadením č. 1408/71, keďže toto nariadenie je nástrojom, ktorý sa týka vnútorného trhu, a zároveň nástrojom medzinárodného práva súkromného, relevantné usmernenia vyplývajú z definícií podobných pojmov v týchto oblastiach, ktoré poskytol Súdny dvor. V tomto smere po prvé pripomínam, že podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora pobočka spoločnosti založenej podľa práva jedného členského štátu založená v inom členskom štáte je určitým druhom vedľajšej prevádzkarne, na ktorú sa vzťahuje článok 49 ZFEÚ. [87] V tejto súvislosti pojem „prevádzkareň“ označuje infraštruktúru, ktorá umožňuje stabilne a sústavne vykonávať zárobkovú činnosť a obracať sa prostredníctvom tejto infraštruktúry okrem iného na príslušníkov dotknutého členského štátu. [88] Po druhé obdobná situácia je predmetom judikatúry Súdneho dvora týkajúcej sa pojmu „organizačná zložka, obchodné zastúpenie alebo iná pobočka“, ktorý je uvedený v článku 7 bode 5 nariadenia Brusel Ia, ktorý označuje stredisko činností, ktoré navonok dlhodobo vystupuje ako expozitúra materskej spoločnosti, ktoré má riaditeľstvo a je vecne vybavené tak, že môže vybavovať obchodné záležitosti s tretími osobami. [89]

142. Zo všetkých týchto skutočností vyplýva, že „pobočka alebo stále zastúpenie“ v zmysle článku 14 ods. 2 písm. a) bodu i) nariadenia č. 1408/71 je určitý druh vedľajšej prevádzkarne, ktorá sa vyznačuje stabilitou, vykonáva hospodársku činnosť orientovanú navonok a na tento účel má organizované vecné a ľudské zdroje a je do určitej miery nezávislá od hlavnej prevádzkarne zamestnávateľa.

143. Pokiaľ ide o oblasť leteckej dopravy, tak ako Cour de cassation, chambre sociale (Kasačný súd, komora pre sociálne veci), [90] sa nazdávam, že prípad, ktorý označuje uvedený pojem „pobočka alebo stále zastúpenie“, sa do veľkej miery – ak nie úplne – prekrýva s prevádzkovou základňou, ako je vymedzená okrem iného vo francúzskom práve. [91]

144. Cour d’appel de Paris (Odvolací súd Paríž) pritom vo svojom rozsudku z 31. januára 2012, ktorým uznal spoločnosť Vueling za vinnú v trestnom konaní, vzhľadom na okolnosti opísané v bodoch 19, 21 a 24 vyššie preukázal, že táto letecká spoločnosť mala takú základňu v Roissy. S výhradou overenia, ktoré musia vykonať vnútroštátne súdy, ktoré majú ako jediné právomoc posúdiť skutkový stav, sa domnievam, že je preukázaná existencia „pobočky alebo stáleho zastúpenia“ v zmysle článku 14 ods. 2 písm. a) bodu i) nariadenia č. 1408/71. [92]

86 Pozri najmä rozsudok z 22. marca 2018, Anisimovienė a i. (C-688/15 a C-109/16, EU:C:2018:209, bod 89, ako aj citovaná judikatúra).

87 Pozri rozsudky z 9. marca 1999, Centros (C-212/97, EU:C:1999:126, body 17 až 21), a z 26. septembra 2013, Texdata Software (C-418/11, EU:C:2013:588, bod 63).

88 Pozri rozsudky z 30. novembra 1995, Gebhard (C-55/94, EU:C:1995:411, bod 28), a z 11. decembra 2003, Schnitzer (C-215/01, EU:C:2003:662, bod 32).

89 Pozri rozsudky z 22. novembra 1978, Somafer (33/78, EU:C:1978:205, bod 12), a z 11. apríla 2019, Ryanair (C-464/18, EU:C:2019:311, bod 33).

90 Pozri 41 vyššie.

91 Pokiaľ ide o túto definíciu, pozri bod 119 vyššie.

92 Rozdiel medzi pojmami „pobočka alebo stále zastúpenie“ a „prevádzková základňa“ by mohol prípadne spočívať v požiadavke samostatnosti, ktorú zahŕňa prvý pojem, ale ktorá na prvý pohľad zrejme nevyplýva z druhého pojmu. V každom prípade je nesporné, že základňa, ktorú mala Vueling v Roissy, mala riaditeľa a štatutárneho zástupcu, takže touto otázkou sa v prejednávaných veciach netreba podrobnejšie zaoberať.

145. Pokiaľ ide o druhú podmienku vyplývajúcu z tohto ustanovenia, podľa ktorej musí byť dotknutý pracovník „zamestnaný“ pobočkou alebo zastúpením zamestnávateľa, Vueling tvrdila, že to nemôže platiť v prípade pracovníkov „vyslaných“ do jej základne v Roissy (pričom pripomínam, že popiera existenciu tejto základne), keďže táto základňa nemá autoritu, ktorou sa vyznačuje zamestnávateľ, ani právomoc v oblasti riadenia leteckého palubného personálu, keďže toto riadenie vždy patrilo do pôsobnosti sídla spoločnosti v Barcelone. Domnievam sa však, že aj v tomto prípade je takmer nepochybné, že táto podmienka je za okolností, akými sú okolnosti sporov vo veci samej, splnená.

146. V tejto súvislosti poukazujem na to, že zatiaľ čo cieľom základného pravidla *lex loci laboris* stanoveného v článku 13 ods. 2 písm. a) nariadenia č. 1408/71 je zaručiť *rovnosť* zaobchádzania so všetkými pracovníkmi zamestnanými na území toho istého členského štátu [93], pravidlá stanovené v článku 14 ods. 2 písm. a) tohto nariadenia vyjadrujú – pokiaľ nie je možné určiť jediné územie, na ktorom sa činnosť vykonáva – úsilie stanoviť hraničné ukazovatele, ktoré určujú právo, ktoré je pre pracovníka najbližšie, na základe *zásady blízkosti*, ktorá sa obvykle uplatňuje v medzinárodnom práve súkromnom. Ak teda pracovníka zamestnáva pobočka alebo stále zastúpenie zamestnávateľa, uplatní sa právo členského štátu, v ktorom sa nachádza tento subjekt, z dôvodu, že toto právo sa považuje za právo, ktoré je pre dotknutého pracovníka bližšie než právo štátu, v ktorom má sídlo zamestnávateľ. [94]

147. Čo sa týka dôsledkov tejto zásady blízkosti, možno použiť argumentáciu založenú na analógii s judikatúrou týkajúcou sa pracovnoprávnej oblasti medzinárodného práva súkromného. V tejto oblasti sa dlhodobo uznáva, že pracovnoprávny vzťah je spravidla úzko prepojený jednak s právom a jednak so súdom určeným podľa *miesta, kde pracovník skutočne vykonáva svoju činnosť*. [95] Ak pracovník vykonáva svoju činnosť na viacerých miestach, Súdny dvor najmä v rozsudku Nogueira a i. [96], ktorý sa týkal práve palubného personálu, rozhodol, že pracovnoprávny vzťah má významnú väzbu s *miestom, z ktorého* pracovník vykonáva v zásade povinnosti voči svojmu zamestnávateľovi, ktoré zodpovedá miestu, kde pracovník dostáva pokyny k svojim úlohám týkajúcim sa dopravy a organizuje svoju prácu, z ktorého začína vykonávať svoje úlohy a kam sa vracia po vykonaní úloh. V tomto rozsudku Súdny dvor poukázal na to, že – pokiaľ sa nepreukáže opak – toto miesto sa v prípade tohto palubného personálu zhoduje s jeho „domácou základňou“. [97]

148. Ak túto argumentáciu uplatníme na článok 14 ods. 2 písm. a) bod i) nariadenia č. 1408/71, vyplynie z nej, že na účely uplatnenia tohto ustanovenia stačí overiť, či pracovník vykonáva svoju činnosť v pobočke alebo stálom zastúpení zamestnávateľa alebo z pobočky alebo stáleho zastúpenia zamestnávateľa. Pokiaľ ide o palubný personál, o taký prípad ide spravidla vtedy, ak sa tam nachádza jeho „domáca základňa“, čo podľa všetkého platí v sporoch vo veci samej vzhľadom na okolnosti opísané v bodoch 19 a 21 vyššie. Aj v tomto prípade je však úlohou vnútroštátnych súdov overiť, či je to tak.

### *3. O subjektívnom prvku podvodu*

149. Ako som uviedol vyššie, na konštatovanie, že došlo k podvodu, je potrebné preukázať, že dotknutá osoba mala *úmysel* obísť podmienky vydania potvrdenia E 101 alebo sa im vyhnúť s cieľom získať výhodu, ktorá je s ním spojená. V prejednávanom prípade Vueling uvádza, že sa vôbec nepokúsila nedeklarovať prácu, keďže ohlásila vyslanie svojich pracovníkov francúzskym orgánom a požiadala príslušnú francúzsku inštitúciu o predĺženie tohto vyslania.

93 Pozri analogicky rozsudok zo 6. septembra 2018, Alpenrind a i. (C-527/16, EU:C:2018:669, bod 98).

94 Pozri OMARJEE, I.: *Droit européen de la protection sociale*. Larcier. 1. vydanie, 2018, s. 223 a nasl.

95 Pozri rozsudky z 26. mája 1982, Ivenel (133/81, EU:C:1982:199, body 15 a 20), a z 15. januára 1987, Shenavai (266/85, EU:C:1987:11, bod 16).

96 Rozsudok zo 14. septembra 2017 (C-168/16 a C-169/16, EU:C:2017:688). Pozri tiež návrhy, ktoré som predniesol v spojených veciach Nogueira a i. (C-168/16 a C-169/16, EU:C:2017:312).

97 Pozri rozsudok zo 14. septembra 2017, Nogueira a i. (C-168/16 a C-169/16, EU:C:2017:688, body 61, 63 a 77). Pokiaľ ide o pojem „domáca základňa“ a jeho použitie v práve Únie, pozri body 116 a 120 vyššie.

150. Súdnemu dvoru neprináleží určiť, či je za okolností sporov vo veci samej preukázaný taký podvodný úmysel spoločnosti Vueling. Vnútroštátnym súdom však treba vzhľadom na uvedené okolnosti poskytnúť všetky prvky výkladu práva Únie, ktoré im môžu pomôcť rozhodnúť.

151. V tejto súvislosti je potrebné hneď na úvod pripomenúť, že dôkaz o podvodnom úmysle môže vyplývať z úmyselného konania, ako je nepravdivý opis skutočnej situácie vyslaného pracovníka alebo podniku, ktorý tohto pracovníka vyslal, alebo z úmyselného opomenutia, akým je neuvedenie relevantnej informácie.[98] Podľa môjho názoru možno úmyselnú povahu predmetného konania alebo opomenutia vyvodiť z objektívnych skutkových okolností.[99] V tejto súvislosti uvediem dve doplňujúce poznámky.

152. *V prvom rade* už samotná skutočnosť, že letecká spoločnosť, ktorá prevádzkuje medzinárodnú prepravu cestujúcich, požiadala o vydanie potvrdení E 101 na základe článku 14 ods. 1 písm. a) nariadenia č. 1408/71 na účely vyslania svojho palubného personálu do pobočky v inom členskom štáte, môže vyvolať otázky o tom, aké dôvody ju k tomu skutočne viedli.

153. Poznamenávam totiž, že uplatnenie článku 14 ods. 2 písm. a) tohto nariadenia spôsobuje takej spoločnosti dve veľké ťažkosti. Po prvé z procesného hľadiska jej článok 12a ods. 1a vykonávacieho nariadenia č. 574/72 neumožňuje požiadať príslušnú inštitúciu členského štátu, v ktorom má sídlo, o vydanie potvrdení E 101 pre jej palubný personál (keďže také potvrdenie si musí vyžiadať samotný pracovník), zatiaľ čo v súlade s článkom 11 ods. 1 tohto nariadenia to môže urobiť v prípade vyslania. Po druhé, čo sa týka vecnej stránky, článok 14 ods. 2 písm. a) bod i) nariadenia č. 1408/71 stanovuje výnimku, podľa ktorej sa uplatní právo určené podľa miesta, v ktorom sa nachádza pobočka alebo stále zastúpenie, ktoré zamestnáva dotknutých pracovníkov, hoci v takom prípade by pravidlá týkajúce sa vyslania umožnili vyhnúť sa uplatneniu tejto výnimky a zabezpečiť uplatnenie práva členského štátu určeného podľa sídla.

154. *V druhom rade* – ako je spomenuté v bodoch 20 a 24 vyššie – vnútroštátne súdy uviedli, že Vueling poskytla veľkému počtu „vyslaných“ pracovníkov bydlisko na adrese svojho sídla v Španielsku, hoci v skutočnosti bývali vo Francúzsku a navyše boli francúzskymi štátnymi príslušníkmi, zatiaľ čo navyše polovica z nich obvykle nepracovala pre túto leteckú spoločnosť a bola zamestnaná menej ako tridsať dní pred ich vyslaním, niektorí deň pred týmto vyslaním alebo v deň vyslania. Tieto okolnosti tiež vyvolávajú určité otázky.

155. Aj za predpokladu, že letecká spoločnosť, ktorá prevádzkuje medzinárodnú prepravu, by sa omylom domnievala, že na jej palubný personál sa môžu uplatniť pravidlá týkajúce sa vyslania pracovníkov[100], totiž neoznámenie skutočného miesta bydliska dotknutých pracovníkov inštitúcii, ktorá vydala potvrdenia, môže predstavovať obchádzanie týchto pravidiel.

156. V tejto súvislosti poukazujem na to, že článok 14 ods. 1 písm. a) nariadenia č. 1408/71 síce nebráni podniku v tom, aby vyslal pracovníkov do členského štátu, v ktorom bývajú. Toto ustanovenie tiež nezakazuje, aby títo pracovníci boli štátnymi príslušníkmi členského štátu, do ktorého sú vyslaní. Okrem toho podľa judikatúry Súdneho dvora samotná skutočnosť, že pracovník bol zamestnaný na účely jeho vyslania, ako taká nebráni tomu, aby sa na neho vzťahovali pravidlá týkajúce sa vyslania.[101]

98 Pozri rozsudok Altun, bod 53.

99 Pozri analogicky odôvodnenie 11 smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/1371 z 5. júla 2017 o boji proti podvodom, ktoré poškodzujú finančné záujmy Únie, prostredníctvom trestného práva (Ú. v. EÚ L 198, 2017, s. 29).

100 Pozri o tejto otázke body 127 až 132 vyššie.

101 Pozri analogicky rozsudky zo 17. decembra 1970, Manpower (35/70, EU:C:1970:120, bod 14), a z 25. októbra 2018, Walltopia (C-451/17, EU:C:2018:861, body 34 a 35).

157. Domnievam sa však, že v prípade súbehu týchto okolností – zamestnania pracovníkov, ktorí sú štátnymi príslušníkmi určitého členského štátu a bývajú v tomto štáte, na účely ich zamestnania v uvedenom štáte – je inštitút vyslania použitý umelo.[102] V tejto súvislosti pripomínam, že článok 14 ods. 1 písm. a) nariadenia č. 1408/71 má v podstate za cieľ podporiť slobodné poskytovanie služieb v prospech podnikov, ktorí ho využívajú a vysielajú pracovníkov do iných členských štátov, než je členský štát, v ktorom majú sídlo, a v tejto súvislosti zabrániť administratívnym komplikáciám.[103] Pravidlá týkajúce sa vyslania sa teda nemôžu uplatniť na pracovníkov priamo zamestnaných v štáte, do ktorého majú byť vyslaní.[104]

158. V konečnom dôsledku prináleží vnútroštátnym súdom overiť správanie spoločnosti Vueling, ktoré je predmetom sporov vo veci samej. V tejto súvislosti musí mať táto spoločnosť možnosť vyvrátiť skutočnosti rozobraté v týchto návrhoch pri zachovaní záruk vyplývajúcich z práva na spravodlivý proces. Bude najmä potrebné umožniť jej, aby sa vyjadrila k nesprávnym údajom o bydlisku, ktoré poskytla španielskym orgánom.

### *D. O právnej sile rozhodnutej veci, ktorú má rozhodnutie vydané v trestnom konaní vo vzťahu k civilnému konaniu*

159. Svojou druhou otázkou vo veci C-37/18 sa Cour de cassation, chambre sociale (Kasačný súd, komora pre sociálne veci), v podstate pýta, či zásada prednosti práva Únie bráni tomu, aby vnútroštátny súd, ktorý je na základe svojho vnútroštátneho práva viazaný právnou silou rozhodnutej veci, ktorú má rozhodnutie vydané v trestnom konaní vo vzťahu k civilnému konaniu, vyvodil dôsledky z rozhodnutia vydaného v trestnom konaní, ktoré je nezlučiteľné s právom Únie, a uložil zamestnávateľovi povinnosť nahradiť škodu pracovníkovi len preto, lebo tento zamestnávateľ bol v trestnom konaní uznaný vinným za tie isté skutky.

160. Zásada právnej sily rozhodnutej veci, ktorú má rozhodnutie vydané v trestnom konaní vo vzťahu k civilnému konaniu, je vo francúzskom právnom poriadku zásadou sformulovanou súdmi, ktorá je predmetom ustálenej judikatúry Cour de cassation (Kasačný súd), podľa ktorej rozhodnutia trestných súdov majú právnu silu rozhodnutej veci vo vzťahu k civilnému konaniu s účinkami voči všetkým. Táto právna sila rozhodnutej veci nie je obmedzená na *výrok* rozhodnutia vydaného v trestnom konaní, teda na uznanie viny alebo neviny obžalovaného a na uloženie určitého trestu alebo jeho oslobodenie. Vzťahuje sa aj na *odôvodnenie* tohto rozhodnutia.[105] Civilný súd, ktorý rozhoduje o tom

102 Okolnosti sporov vo veci samej by sa teda mohli nachádzať na rozmedzí podvodu a zneužitia práva. Tieto pojmy sú v zásade odlišné. Podľa judikatúry Súdneho dvora si totiž dôkaz takého zneužitia vyžaduje jednak súbor objektívnych okolností, z ktorých vyplýva, že aj napriek formálnemu dodržaniu podmienok stanovených právnou úpravou Únie cieľ tejto právnej úpravy nebol dosiahnutý, a jednak subjektívny prvok spočívajúci v úmysle získať výhodu vyplývajúcu z právnej úpravy Únie tým, že sa umelo vytvárajú podmienky potrebné na jej získanie [pozri návrhy, ktoré som predniesol vo veci Altun a i. (C-359/16, EU:C:2017:850, poznámka pod čiarou 45)]. Napriek tomu nie je vždy možné jasne ich odlíšiť.

103 Pozri rozsudky z 10. februára 2000, FTS (C-202/97, EU:C:2000:75, bod 28), ako aj zo 4. októbra 2012, Format Urządzenia i Montaże Przemysłowe (C-115/11, EU:C:2012:606, body 30 a 31).

104 Pozri odôvodnenie 13 rozhodnutia správnej komisie č. 181 z 13. decembra 2000, o výklade článku 14 ods. 1, článku 14a ods. 1 a článku 14b ods. 1 a 2 nariadenia č. 1408/71 [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES L 329, 2001, s. 73), ako aj STEINMEYER, H. D.: Title II – Determination of the legislation applicable. In: FUCHS, M., CORNELISSEN, R.: *EU Social Security Law – A Commentary on EU Regulations 883/2004 and 987/2009*. Nomos, 2015, s. 167.

105 Právnu silu rozhodnutej veci má presnejšie všetko, o čom právoplatne, nevyhnutne a určite rozhodol trestný súd, pokiaľ ide o existenciu skutku, ktorý tvorí spoločný základ civilného konania a trestného konania, jeho kvalifikácie, ako aj viny toho, komu sa tento skutok kladie za vinu.

istom skutkovom stave ako trestný súd, teda nesmie spochybniť nielen *odsúdenie alebo oslobodenie obžalovaného v trestnom konaní ako také*, ale ani *skutkové zistenia a právne posúdenie*, z ktorých vychádzal trestný súd. Pre tieto skutočnosti platí nevyvrátiteľná domnienka pravdivosti, a preto ich už nemožno prejednať v konaní na civilnom súde. [106]

161. Cour d'appel de Paris (Odvolací súd Paríž) vo svojom rozsudku zo 4. marca 2016 tak na základe *posúdenia nedeklarovanej práce*, uvedenej v rozsudku, ktorý vydal v trestnom konaní 31. januára 2012 voči spoločnosti Vueling, uložil tejto spoločnosti povinnosť odškodniť pána Poignanta. [107] V prípade, ak by Súdny dvor rozhodol (v rozpore s tým, čo mu navrhujem), že súd hostiteľského členského štátu za okolností, akými sú okolnosti sporov vo veci samej, musí zohľadniť potvrdenie E 101, toto posúdenie by bolo nezlučiteľné s právom Únie. [108] Bolo by teda potrebné určiť, či tento posledný uvedený rozsudok mohol mať platne právnu silu rozhodnutej veci vo vzťahu k civilnému konaniu, pokiaľ ide o kvalifikáciu trestného činu, z ktorého bola Vueling obvinená.

162. Na úvod by som chcel spresniť, že podľa môjho názoru zásada prednosti práva Únie sama osebe nie je vhodným kritériom na vyriešenie tejto otázky. Nejde totiž o automatické uprednostnenie uplatnenia nariadenia č.1408/71 pred zásadou právnej sily rozhodnutej veci, ako je sformulovaná vo francúzskom práve. Za relevantnú nepovažujem ani procesnú autonómiu členských štátov a v tejto súvislosti kritériá ekvivalencie a efektivity, na ktoré sa odvoláva francúzska vláda. Otázka, čo môže mať právnu silu rozhodnutej veci, totiž nie je otázkou procesnej povahy, ale vecnou otázkou.

163. V tejto súvislosti poznamenávam, že *po prvé* zásada právnej sily rozhodnutej veci, ktorú má rozhodnutie vydané v trestnom konaní vo vzťahu k civilnému konaniu, môže brániť efektivite práva Únie. V prípade, ak by rozhodnutie vydané v trestnom konaní odporovalo právu Únie, aj tak by ho musel civilný súd uplatniť. *Po druhé* zásada právnej sily rozhodnutej veci, ktorú má rozhodnutie vydané v trestnom konaní vo vzťahu k civilnému konaniu, odráža – ako uvádza pán Poignant a francúzska vláda – oprávnený cieľ právnej istoty, ktorý spočíva v zabránení rozporom medzi rozhodnutiami vydanými v trestnom konaní a rozhodnutiami vydanými v civilnom konaní, ktoré sa týkajú toho istého skutkového stavu. Náznakom sa objavujú úvahy súdnej politiky týkajúce sa osobitného postavenia trestných súdov. [109] Podľa môjho názoru je teda potrebné nastoliť rovnováhu medzi efektivitou práva Únie a týmto oprávneným cieľom. [110]

164. Pokiaľ ide o nastolenie tejto rovnováhy, je pravda, že Súdny dvor opakovane uznal dôležitosť zásady právnej sily rozhodnutej veci tak v právnom poriadku Únie, ako aj vo vnútroštátnych právnych poriadkoch. Na to, aby sa zabezpečila tak stabilita práva a právnych vzťahov, ako aj riadny výkon spravodlivosti, je totiž dôležité, aby sa nemohli napadnúť súdne rozhodnutia, ktoré sa stali konečnými po vyčerpaní dostupných opravných prostriedkov alebo po uplynutí lehôt stanovených pre tieto

106 Pozri Cour de cassation, chambre civile (Kasačný súd, komora pre občianske veci), 7. marca 1855, *Quertier*, Bull. civ. nº 31; Cour de cassation, 1re chambre civile (Kasačný súd, prvá komora pre občianske veci), 24. októbra 2012, č. 11-20.442, a Cour de cassation, chambre sociale (Kasačný súd, komora pre sociálne veci), 18. februára 2016, č. 14-23.468. Táto zásada je podobná zásade, podľa ktorej „rozhodnutia vydané v trestnom konaní sú smerodajné pre civilné konanie", ktorá vyžaduje, aby civilný súd v prípade, ak sa pre tie isté skutky vedie civilné aj trestné konanie, prerušil konanie až do vyhlásenia konečného rozhodnutia v trestnom konaní. Pokiaľ ide o uplatnenie tejto druhej zásady v sporoch vo veci samej, pozri bod 33 vyššie.

107 Pozri body 24 a 40 vyššie.

108 Pozri vysvetlenia uvedené v bode 50 vyššie.

109 Cour de cassation (Kasačný súd) odôvodnil túto právnu silu rozhodnutej veci tým, že „v spoločenskom poriadku by museli existovať protichodné rozhodnutia, ktoré by – len so zreteľom na súkromný záujem – mali za následok oslabenie potrebnej dôvery v rozsudky trestných súdov a spochybnenie neviny odsúdeného, ktorého tieto súdy uznali za vinného, alebo zodpovednosti obžalovaného, o ktorom tieto súdy rozhodli, že nespáchal skutok, ktorý sa mu kladie za vinu" [Cour de cassation, chambre civile (Kasačný súd, komora pre občianske veci), 7. marca 1855, *Quertier*, Bull. civ. nº 31].

110 Pozri v tomto zmysle KORNEZOV, A.: Res Judicata of national judgments incompatible with EU law: time for a major rethink? In: *Common Market Law Review*, č. 51, 2014, s. 809 a nasl.

opravné prostriedky. Právo Únie teda vnútroštátnemu súdu v zásade neukladá povinnosť neuplatniť vnútroštátne procesné normy, na základe ktorých nadobúda súdne rozhodnutie právnu silu rozhodnutej veci, napriek tomu, že by sa ich neuplatnením umožnila náprava vnútroštátnej situácie nezlučiteľnej s týmto právom.[111]

165. Ako však uvádza Komisia, hoci právo Únie nebráni tomu, aby malo odsúdenie alebo oslobodenie konštatované v rozhodnutí vydanom v trestnom konaní (inak povedané, *výrok* tohto rozhodnutia) právnu silu rozhodnutej veci a už nemohlo byť napadnuté, aj keby bolo v rozpore s právom Únie[112], rozšírenie právnej sily rozhodnutej veci na *posúdenia, z ktorých vychádzal trestný súd*, hoci ich nezlučiteľnosť s právom Únie by bola preukázaná v konaní na civilnom súde, by predstavovalo príliš veľké narušenie efektivity tohto práva. Práva, ktoré dotknutému jednotlivcovi vyplývajú z priameho účinku práva Únie, by boli opäť porušené, a to v rámci *druhého rozhodnutia*. Právo Únie teda podľa môjho názoru bráni takému vnútroštátnemu predpisu týkajúcemu sa právnej sily rozhodnutej veci.[113]

166. V rozpore s tým, čo tvrdí francúzska vláda, rozsudok Di Puma a Zecca[114] nespochybňuje tento výklad. Pripomínam, že v tomto rozsudku Súdny dvor rozhodol, že povinnosť stanoviť účinné, primerané a odstrašujúce správne sankcie v oblasti obchodovania s využitím dôverných informácií, ktorá členským štátom vyplýva z právnych predpisov Únie, nebráni vnútroštátnemu predpisu, ktorý stanovuje, že skutkové konštatovania uvedené v rozhodnutí vydanom v trestnom konaní, pokiaľ ide o preukázanie skutočností predstavujúcich také obchodovanie, majú právnu silu rozhodnutej veci, pričom tento predpis mal za následok, že v prípade oslobodenia obžalovaného trestným súdom sa konanie o peňažnej správnej sankcii týkajúce sa tých istých skutkov muselo zastaviť bez uloženia sankcie.

167. Súdny dvor pritom len rozhodol, že právna sila rozhodnutej veci, ktorú má rozhodnutie vydané v trestnom konaní vo vzťahu k správnemu konaniu, nebráni tomu, aby porušenia v tejto oblasti mohli byť konštatované a sankcionované účinným spôsobom, pokiaľ skutkové konštatovania, ktoré mali právnu silu rozhodnutej veci, boli prejednané v kontradiktórnom konaní na trestnom súde a vnútroštátny orgán poverený ukladaním týchto správnych sankcií má prostriedky, ktorými sa môže ubezpečiť, že odsudzujúci trestný rozsudok alebo oslobodzujúci rozsudok bude vyhlásený s prihliadnutím na všetky dôkazy, ktorými tento orgán disponuje.[115] Nevyjadril sa teda k prípadu, keď trestný súd vychádzal z posúdení nezlučiteľných s právom Únie – napríklad tým, že použil výklad pojmu „obchodovanie s využitím dôverných informácií“ –, ktorý odporuje právu Únie.

168. Vzhľadom na vyššie uvedené navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na druhú otázku, ktorú mu položil Cour de cassation, chambre sociale (Kasačný súd, komora pre sociálne veci), vo veci C-37/18, tak, že právo Únie bráni tomu, aby vnútroštátny súd, ktorý je na základe svojho vnútroštátneho práva viazaný právnou silou rozhodnutej veci, ktorú má rozhodnutie vydané v trestnom konaní vo vzťahu k civilnému konaniu, vyvodil dôsledky z rozhodnutia vydaného v trestnom konaní, ktoré je nezlučiteľné s právom Únie, a uložil zamestnávateľovi povinnosť nahradiť škodu pracovníkovi len preto, lebo tento zamestnávateľ bol v trestnom konaní uznaný vinným za tie isté skutky.

111 Pozri v tomto zmysle rozsudok z 24. októbra 2018, XC a i. (C-234/17, EU:C:2018:853, body 52 a 53, ako aj citovaná judikatúra).

112 Pozri v tomto zmysle rozsudok z 24. októbra 2018, XC a i. (C-234/17, EU:C:2018:853, bod 54 a citovaná judikatúra).

113 Pozri v tomto zmysle rozsudok z 3. septembra 2009, Fallimento Olimpiclub (C-2/08, EU:C:2009:506, body 29 až 31). Toto poňatie právnej sily rozhodnutej veci navyše nie je všeobecne uznané v členských štátoch. Zásada právnej sily rozhodnutej veci, ktorú má rozhodnutie vydané v trestnom konaní vo vzťahu k civilnému konaniu, prestala platiť v Nemecku a v Španielsku a v krajinách *common law* je neznáma. Napokon v Holandsku a v Portugalsku zákon stanovuje, že skutočnosti, o ktorých rozhodol trestný súd, zakladajú len vyvrátiteľné domnienky (pozri PRADEL, J.: *Droit pénal comparé*, Précis Dalloz. 4. vydanie, 2016, s. 564 až 567).

114 Rozsudok z 20. marca 2018 (C-596/16 a C-597/16, EU:C:2018:192, body 25, 28, 29 a 32 až 34).

115 Pozri rozsudok z 20. marca 2018, Di Puma a Zecca (C-596/16 a C-597/16, EU:C:2018:192, body 32 až 34).

## VI. Návrh

169. Vzhľadom na všetky vyššie uvedené úvahy navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na prejudiciálne otázky, ktoré mu položil Tribunal de grande instance de Bobigny (Vyšší súd Bobigny, Francúzsko) vo veci C-370/17 a Cour de cassation, chambre sociale (Kasačný súd, komora pre sociálne veci, Francúzsko), vo veci C-37/18, takto:

1. Článok 14 ods. 1 písm. a) nariadenia Rady (EHS) č. 1408/71 zo 14. júna 1971 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov, samostatne zárobkovo činné osoby a ich rodinných príslušníkov, ktorí sa pohybujú v rámci Spoločenstva, v znení zmenenom a aktualizovanom nariadením Rady (ES) č. 118/97 z 2. decembra 1996, zmeneného nariadením Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1992/2006 z 18. decembra 2006, a článok 11 ods. 1 nariadenia Rady (EHS) č. 574/72 z 21. marca 1972, ktorým sa stanovuje postup pri vykonávaní nariadenia č. 1408/71, v znení zmenenom a aktualizovanom nariadením č. 118/97, sa majú vykladať v tom zmysle, že súd hostiteľského členského štátu má právomoc nezohľadniť potvrdenie E 101, pokiaľ sú mu známe skutočnosti, ktoré preukazujú, že toto potvrdenie bolo získané alebo použité podvodom. Uskutočnenie dialógu medzi príslušnými inštitúciami, upraveného v článku 84a ods. 3 nariadenia č. 1408/71, zmeneného nariadením č. 1992/2006, nemá vplyv na túto právomoc.

2. Právo Únie bráni tomu, aby vnútroštátny súd, ktorý je na základe svojho vnútroštátneho práva viazaný právnou silou rozhodnutej veci, ktorú má rozhodnutie vydané v trestnom konaní vo vzťahu k civilnému konaniu, vyvodil dôsledky z rozhodnutia vydaného v trestnom konaní, ktoré je nezlučiteľné s právom Únie, a uložil zamestnávateľovi povinnosť nahradiť škodu pracovníkovi len preto, lebo tento zamestnávateľ bol v trestnom konaní uznaný vinným za tie isté skutky.